

DF Revy

04: Videndeling og samarbejde i universitetsmiljøer **08:** ARKADE – usabilityprojekt efteråret 2005 **11:** Temadag om katalogen **13:** En farlig redelighed **16:** Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek **18:** Fokusering og samarbejde – om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser **22:** VidenDanmark – fordi viden er vigtig **25:** Erhvervsrelateret projekt på DVJB



DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 29. årgang nr. 3, april 2006



Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
Handelshøjskolens Bibliotek
Fuglesangs Allé 4
8210 Århus V
Tlf. 8948 6523
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Adrian Price
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
Tlf. 3528 2116
ap@kvl.dk

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
Tlf. 9635 9360
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
CVU Vita
Tlf. 9612 1500
ma@cvuvita.dk

Abonnement 2006

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til:
DFs sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf. 8946 2207
Fax 8946 2220
df@statsbiblioteket.dk

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 4	12 apr.	15. - 18. maj
Nr. 5	24. maj	26. - 29. juni
Nr. 6	09. aug.	11. - 15. sept.

Manuskripter kan overføres elektronisk som fil til redaktionens e-mail eller afleveres på diskette (Word)

Annoncepriser 2006

1/1 side: 3500 DKK
1/2 side: 2000 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3500 DKK

Priserne er excl. moms, foto-, layout- og reproarbejde.

Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel årgang gives 25% rabat.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903



04: Videndeling og samarbejde i universitetsmiljøer

Af Lene Alkjærsgis

08: ARKADE – usabilityprojekt efteråret 2005

Af Helen W. Jensen og Henriette L. Jakobsen

11: Temadag om katalogen

Af Peder Svend Pedersen

13: En farlig redelighed

Af Svend Bruhns

16: Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek

Af Lone Skovsgaard Aidt, Hilda Jensen og Vibeke Mølgaard Iversen

18: Fokusering og samarbejde

– om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser

Af Leif Lørring

22: VidenDanmark – fordi viden er vigtig

Af Bent Schou

25: Erhvervsrelateret projekt på DVJB

Af Pia Grøndahl Jørgensen, Rikke Lehmann og Malene Muurmann

Fra Redaktionen



”Vid hvad du vil fortælle og fortæl det klart og interessevækkende” ... med sit sprog skal man dels opnå, at læserne kan forstå, hvad man skriver til dem, og dels sikre, at de ikke keder sig, mens de læser. Med andre ord: Det vi kommunikerer, skal gøre indtryk! Og jagten på ”en god historie” er ofte jagten på de håndfaste detaljer – tekstilernes struktur, navnet på kollegaen ... detaljer giver stoffet karakter.

I dette nummer af DF Revy har vi jagtet den gode historie om videndeling og det organisatoriske fællesskab – fordi viden er vigtig!

Om nye veje til videndeling, der skal iscenesættes for at skabe nye relationer. Videncprocesser og samarbejde på kryds og tværs af personalegrupper, kompetencer og universitetsmiljøer, fordi videndeling blandt mennesker,

der kan lide at være sammen, har større effekt og derfor er det optimale for organisationen og virksomheden – altså en kobling af det sociale og det faglige miljø og samtidig en forankring af initiativer og ansvar hos den enkelte medarbejder.

Om hvorfor viden er øverst på dagsordenen blandt toneangivende kræfter i samfund og erhvervsliv. Når udviklingen (globalisering og informationsteknologi) går stærkt, betyder det også, at vi hele tiden skal forholde os til nye problemstillinger og opgaver. Når information, data og viden er tilgængelig over alt, foregår samarbejde, sammenligning og konkurrence også over alt og på tværs af landegrænserne. Vi skal blive bedre til at arbejde med viden også på globalt plan.

Om hvordan det, vi har lært, smitter af på andre services, arbejdsopgaver og netværk og indgår i samspil og samarbejde med andre personalegrupper og uddannelsesinstitutioner – både i den offentlige og den private sektor.

Om den berømte synergieffekt, hvor begge parter lærer og kvalificeres til et niveau, der rækker langt ud over, hvad institutionerne ville kunne nå hver for sig.

”Hvis du vil gå hurtigt, må du gå alene – hvis du vil gå langt, må du gå sammen med andre.” Et ordsprog, der giver stof til eftertanke på mange planer – ikke mindst set i relation til Danmarks Forskningspolitiske Råds udspil fra februar 2006, om ”Universitetssystemet i Danmark”.

Med sit sprog skal man dels opnå, at læserne kan forstå, hvad man skriver til dem, og dels sikre, at de ikke keder sig, mens de læser.

Videndeling og samarbejde i universitetsmiljøer

Af Lene Alkjærsg

I universitetsmiljøerne støder man jævnligt på et paradoks: At arbejdsstedet på den ene side har brug for at udvikle det organisatoriske fællesskab på tværs af personalegrupper og afdelinger for at sætte mål for fremtiden og overleve i en til stadighed mere konkurrencepræget virkelighed. At kulturen på den anden side tilsiger faglig dybde og individualistpræstationer som den foretrukne måde at sikre overlevelse. Og at forskerkulturen i denne henseende har haft en afsmittende effekt på de administrative miljøer, som servicerer den.

Lene Alkjærsg
HR-konsulent, KU
alkjaer@adm.ku.dk



Forestil dig, at forskerne og administratorerne sidder i hver sit tog på vej sydpå. En sjælden gang holder vi samtidig på stationen og vinker høfligt til hinanden, af og til krydses vore spor kortvarigt, men mødet er tilfældigt, vi rejser aldrig i samme kupé, og dybest set ved vi ikke rigtig hvor de andre er på vej hen. I vores egen togstamme har vi også en tendens til at sætte os sammen med dem, vi kender i forvejen, nemlig de, som udfører samme jobfunktion, som vi selv gør.

Resultatet er, at vi ikke udnytter den viden, vi tilsammen måtte have om strategi og retning for arbejdspladsens udvikling, og at vi går glip af følelsen af socialt og arbejdsmæssigt fællesskab med de fleste kolleger. Et andet problem er, at udveksling af viden foregår i forstenede videnkliker (Stendal 2004), og at nye veje til videndeling skal iscenesættes og faciliteres for at skabe nye relationer.

Et pilotprojekt i perioden 2004-2005 på Københavns Universitet har givet en række erfaringer med at praktisere videndeling med det formål at udvikle organisationen, kommunikationen og samarbejdsrelationerne gennem afprøvning af diverse nye mødeformer. Projektet fik støtte fra Statens Center for Kvalitets- og Kompetenceudvikling.

Kort fortalt gik projektet ud på at undersøge og arbejde med videnprocesser og samarbejde i en personalegruppe på ca. 55, bestående af forskere, kontorpersonale og bibliotekarer. Enheden var forholdsvis nyfusioneret, og bestod af bibliotek, tre forskningsafdelinger med tilknyttede sekretærer samt et forholdsvis nyt fælles sekretariat. Startskuddet for projektet var et fælles personaleseminar, hvorunder deltagerne undersøgte, hvad de selv forstod ved videndeling og hvilke gode erfaringer, de havde på området. Derudover skulle de vælge hvilke mødeaktiviteter, de ønskede at deltage i det næste halve år. Alle mødeaktiviteterne havde et tema, som var defineret på forhånd som aktuelle udfordringer af ledelse, samarbejdsudvalg og af interviewede medarbejdere. Som noget hidtil ret ukendt i akademiske miljøer, var det obligatorisk at deltage, og man skulle vælge mindst fire retter på "aktivitetsbuffet'en", som bestod af 8 forskellige aktiviteter udover indledende og afsluttende videndelingsseminarer. Eksempler på aktiviteter var:

- Inspirationsmøder på tværs af personalegrupper/andre fakulteter om centrale temaer
- Kollegial sparring og feedback i forbindelse med undervisning

- Intern videndeling og sparring i form af faglige frokostarrangementer
- Idéudvikling i ledergruppen med brug af de Bono's tænkehatter
- Strategiudvikling i form af workshop med deltagelse af videnskabelige medarbejdere og bibliotekarer
- Teambuilding for alle administratorer og bibliotekarer på tværs af afdelinger og centre med henblik på øget samarbejde fremover

Tilgangen til hele projektet har været inspireret af Appreciative Inquiry, altså et forsøg på at bygge videre på eksisterende gode erfaringer frem for at analysere og påpege problemer.

Man kan læse mere i rapporten "*En historie om vidensdeling*", som er bygget op som en kokebog med opskrifter på, hvordan de enkelte aktiviteter blev iscenesat, hvad baggrunden var og hvilke resultater det skabte.

Erfaringerne fra projektet peger på en række pointer, som man bør være opmærksom på, når man vil arbejde med videndeling som metode til organisatorisk udvikling.

Et andet problem er, at udveksling af viden foregår i forstenede videnkliker (Stendal 2004), og at nye veje til videndeling skal iscenesættes og faciliteres for at skabe nye relationer.

Først og fremmest er det nødvendigt at koble det sociale sammen med det faglige. Videndeling finder nemlig kun sted blandt mennesker, som kan lide at være sammen.

Det sociale og det faglige går hånd i hånd

Først og fremmest er det nødvendigt at koble det sociale sammen med det faglige. Videndeling finder nemlig kun sted blandt mennesker, som kan lide at være sammen. Det kan være en stor udfordring i et videntungt miljø, hvor al tid, som ikke går med at kigge dybt i det faglige, opleves som spildtid. Løsningen er derfor, at den faglige relevans trækkes frem, også når det er samarbejde og trivsel, som er i fokus. For at fremme prioritering af samvær og videndeling kan man rette fokus mod det, som er fælles, nemlig de udfordringer som arbejdspladsen har og det behov, der er for at planlægge, koordinere, finde nye veje, forbedre vilkårene for den faglige udvikling. Hvor forskellige de daglige arbejdsopgaver end måtte være, er der her masser af brændstof at hente.

Den mest vellykkede aktivitet i vores videndelingsprojekt var de såkaldt ”faglige frokosten”, hvor man skiftedes til at præsentere sine interesseområder for kollegerne og derefter diskutere dem over madpakkerne. For de administrative medarbejdere var det rart at få indblik i, hvad forskerne egentlig gik og lavede, og for forskerne var det en anledning til at få en umiddelbar reaktion på deres arbejde, som måske kunne føre til mere vidtgående samarbejder på tværs af områderne.

I det hele taget er det de sociale elementer, som løfter det faglige op på et niveau, hvor der er lyst til at fortsætte efter projektets afslutning. Således også personaleseminaret med middag for hele fakultetet, som ellers var noget af en kamel at sluge for travle individualister.

Ansvar skal forankres hos medarbejderne

En anden vigtig erfaring, vi gjorde under projektet var, at initiativer og ansvar så vidt muligt skal forankres hos medarbejderne selv. Således arrangerede medarbejderne i videndelingsprojektet en række inspirationsmøder, med henblik på erfaringsudveksling omkring udfordringer i dagligdagen: Stresshåndtering, Kommunikation med journalister og Etablering af skrivegrupper. Når deltagerne ser, at det er kol-

legerne, som har engageret sig og sat et emne på dagsordenen, og oven i købet selv påtager sig et ansvar for at hente foredragsholdere ind og facilitere et møde, hvor man beskæftiger sig med det, er lysten til at deltage meget større, end når det er udefra kommende initiativer.

Samme model brugte vi under en heldags workshop for videnskabelige medarbejdere og bibliotekarer, hvor dagens program blev sammensat i projektgruppen, men hvor de enkelte punkter blev præsenteret af medarbejdere, som var særligt interesserede i emnet og dertil også havde til opgave at samle op på diskussionerne og sørge for, at beslutninger om nye initiativer blev forankret i samarbejdsudvalg eller studienævn. På denne dag havde bibliotekarerne som videndelingseksperter en særlig rolle, nemlig at komme med oplæg til samarbejde med forskerne omkring øgede kompetencer i informationssøgning hos de studerende på forskellige stadier i uddannelsen. Ud over de fælles initiativer, var der bagefter enighed om, at bibliotekarerne også for fremtiden bør være med, når forskerne diskutere udvikling af faget.

Samarbejde som forudsætning for videndeling

Videndeling mellem organisationens medlemmer indtræffer ikke bare af sig selv, selvom højt uddannede har en tendens til at antage, at de er en slags eksperter på området og derfor automatisk praktiserer det. Videndeling trives i en kultur, hvor der er nogle bestemte karakteristika til stede, f.eks.:

- At rejste spørgsmål bliver opfattet som udtryk for interesse og ikke for uvidenhed
- At man respekterer hinanden på tværs af faglige og organisatoriske skel
- At man anerkender forskellighed i synspunkter og tillader, at de kan udtrykkes frit
- At man taler til hinanden i et anerkendende sprog og glæder sig over andres succes'er
- At man fokuserer på muligheder frem for begrænsninger

Skal man opgive på forhånd, hvis arbejdsstedet ikke kan sætte kryds udfor alle disse ønskværdige tilstande? Nej tværtimod, for det er den gamle snak, om hvad der kom først: hønen eller ægget? Hvis man gerne vil arbejde hen imod bedre samarbejdsrelationer, kan videndeling være en meget konkret, frugtbar og ufarlig måde at sætte fokus på relationer. I et videntungt miljø vil man mange steder være utilbøjelig til at sætte samarbejdet på dagsordenen, dels fordi man her som så mange andre steder frygter, hvad det kan udvikle sig til, når eventuelle problemer bliver synlige, dels som nævnt indledningsvis fordi det betragtes som spild af tid i forhold til andre vigtige opgaver. Samvær med henblik på opbygning af videndelingsressourcer er derimod fremadrettede aktiviteter. Vi er i visionernes og mulighedernes land, mens reparation og opbygning af gode samarbejdsrelationer tilsyneladende er et behageligt biprodukt, hvis hovedformålet kan realiseres. Dertil kommer, at personalegrupper som bibliotekarer og administratorer, der ofte er mere velbevandrede indenfor organisatorisk videndeling, kan bringe deres erfaringer i spil på en kompetent måde, og derved bidrage positivt til mere kommunikation og samarbejde med og mellem de videnskabelige medarbejdere. Således kan respekten for administrationen øges, samtidig med at der pågår en ændring af samarbejds-kulturen i hele organisationen.

Information og medarbejderindflydelse

I en tid, hvor forandringer og organisationsændringer kommer rullende i en uafsluttelig strøm, er det vigtigere end nogensinde, at videndeling ikke dækker over skjulte dagsordener fra ledelse eller grupper af medarbejdere. I vores projekt, som fulgte efter en fusion og en længere periode med pres udefra på universitetsmiljøet, var det svært at undgå, at der var lidt bekymring for, om der kunne være nye tiltag på vej. Her var det vigtigt, at ledelsen klart meldte ud, at det alene handlede om at udnytte de nye muligheder for samarbejde, som fusionen gav, og om at være progressiv i forhold til øgede



Hvis man gerne vil arbejde hen imod bedre samarbejdsrelationer, kan videndeling være en meget konkret, frugtbar og ufarlig måde at sætte fokus på relationer.

krav om markedsorientering og strategisk planlægning. Initiativet til videndeling kom i dette tilfælde fra ledelsen og samarbejdsudvalget, men det er medarbejderne, der - som ved alle forandringstiltag i øvrigt, skal gøre visionen til virkelighed og gennem deres engagement skal skabe en praksis, som bliver til en kultur.

Litteratur og teori om videndeling er ofte meget managementorienteret, hvilket gør begrebet fjernt og utilgængeligt for almindelige mennesker. Men i virkeligheden er der tale om et meget demokratisk udviklingsværktøj, som kan modelleres efter deltagernes behov, på deres initiativ og med dem selv ved roret. Spørgsmål, man kan stille sig som forberedelse til fokus på videndeling på arbejdspladsen, kunne være:

- Hvordan ville øget udveksling af viden og erfaringer kunne bidrage positivt på jeres arbejdsplads?
- Hvilke temaer/udfordringer har særlig interesse på tværs af personalegrupper hos jer?
- Hvilke mødeformer har I gode erfaringer med hos jer?
- Hvem er ildsjælene i forhold til udvikling af arbejdspladsen?
- Hvem vil være med på idéen og hvem vil være forbeholden?
- Har de forbeholdne særlige interesser eller kompetencer, som vil kunne give initiativet et løft?

Hvis du vil vide mere

Alkjærsg, L. et al. (2005). Historier om vidensdeling. København: PUMA. Projektbog kan downloades: www.ku.dk/puma...

Stendal, P.G. (2004, 9. juli). Når viden bliver en gave. Kommunikationsforum. Lokaliseret 4. marts 2006 på www.kommunikationsforum.dk/?articleid=11462

Ravn, I. Møder og videndeling. Artikler. Lokaliseret 4. marts 2006 på www.ibravn.dk

Børsens ledeshåndbøger (eds.). Knowledge Management. København: Børsens Ledeshåndbøger.

Mahnke, V. & Husted, K. (2001). Knowledge Management – en praktisk guideline. Forlaget Thomson.



Følg med os ind i fremtiden!

I takt med ændringerne i informationslandskabet har EBSCO ændret sig og udviklet tjenester og produkter, som bedst muligt imødekommer kundernes behov. Fra tilgang til elektroniske tidsskrifter og administrationsværktøjer til vor professionelle stab - EBSCO har personerne, systemerne og ressourcerne til at tilgodese Jeres behov.

Vore 19 kontorer verden rundt tilbyder lokal service med global support/støtte fra vores internationale hovedkontor.

EBSCO's økonomiske stabilitet er en garanti for, at vi lever op til vores forpligtelser og at vi forstætter med at udvikle løsninger, der passer til Jeres bibliotek.

Pålidelighed, service, innovation, tekniske løsninger

- Kun hos EBSCO Information Services



www.ebsco.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES

ARKADE – usabilityprojekt efteråret 2005

Af Helen W. Jensen og Henriette L. Jakobsen

Arkade – fagportal for arkitektur, kunst og design er udviklet i et samarbejde mellem en lang række mindre og mellemstore biblioteker indenfor arkitektur, kunst, design, museologi og konservering. Portalen er udviklet med støtte fra DEFF.

Helen W. Jensen
Kunstindustrimuseet
hel@dkim.dk

Henriette L. Jakobsen
Danmarks Designskole
hj@dkds.dk



ARKADE er unik

Arkade blev lanceret i efteråret 2002, og portalens primære formål er at understøtte og forbedre studerendes, underviseres og forskeres brug af digitale informationskilder.

Siden Arkade gik i luften, har det tværgående samarbejde mellem både folke- og forskningsbiblioteker udviklet sig, og portalen er i dag fundament for et frugtbart og voksende samarbejde inden for blandt andet informationskompetence og brugerundervisning, samt erfaringsudveksling i forbindelse med bibliotekssystemet Aleph og forskningsregistrering. Derudover deltager Arkade-bibliotekerne i Biblioteksvagten, arbejder med fælles indkøbsaftaler, og overordnet set har Arkade været med til at sætte fokus på vores respektive kompetencer og ressourcer.

Emneområderne i Arkade har mange fællestræk: fag hvor stofligheden og det visuelle udtryk ofte er i højsædet. Det kan være vigtigt for vores brugere at kunne se små nuancer i farvemætning, fornemme tekstilernes struktur, få et indtryk af lysindfaldet i en bygning eller søge inspiration i mønstre.

Et andet fællestræk for fagområderne er en traditionel underrepræsentation i forhold til elektronisk publicering i modsætning til fx de naturvidenskabelige fagområder. Samtidig oplever flere af moderinstitutionerne/uddannelsesinstitutionerne bag Arkade i disse år stigende krav om akademisering og metodedannelse, hvilket afspejler sig i brugernes behov for

let adgang til forskningsbaserede ressourcer.

Arkade kan understøtte det akademiske miljø og kravet om teoridannelse, blandt andet ved at give adgang til kvalitetssikrede ressourcer.

Fagportal i forandring

Fagområder i forandring rejser krav om en fagportal i forandring, og tanken om at undersøge brugernes tilfredshed med portalens nuværende indhold og belyse fremtidige udviklingsønsker var nærliggende. Udover vores egne erfaringer med brug af portalen havde vi behov for at få in put fra brugerne, for at skabe overblik over stærke og svage sider ved Arkade.

I foråret 2005 ansøgte vi DEFFs programområde Brugerfaciliteter om støtte til en usability-undersøgelse med projekttitlen: *"Behovsanalyse og videreudvikling af ARKADE"*. Overordnet set havde vi behov for at vurdere og revurdere ressourceudnyttelsen i Arkade og på den baggrund skabe en reflekteret og kvalificeret handlingsplan og yderligere en skærpet portalstrategi.

Derudover havde vi et ønske om at udvikle usability- og projektlederkompetencer blandt Arkade-bibliotekernes medarbejdere, hvilket ellers vanskeligt lader sig gøre i de små biblioteker. For at sikre en bred forankring blandt alle Arkade-bibliotekerne valgte vi at fordele projektansvaret på to bibliotekarer, hvilket også gav god mulighed for fleksibilitet og kollegial sparring, og som også viste sig at resultere i en meget frugtbart projektledelse.

Usability-undersøgelsen

DEFF bevilgede penge til projektet, som blev gennemført i samarbejde med konsulent Jens Sandberg Madsen fra Uni-C, som tidligere havde lavet flere store usability-undersøgelser i biblioteksregi. Undersøgelsen benyttede sig af to metoder: en spørgeskemaundersøgelse og to bruger-workshops.

Spørgeskemaet var tilgængeligt på portalens webside fra 23. september til den 25. oktober 2005, og resulterede i 468 besvarelser. Vi reklamerede for undersøgelsen via nyhedsbreve, mailinglister, reklamepostkort, og desuden udloddede vi en iPod.

De to brugerworkshops bestod af 3-timers sessions; den første rettede sig mod Arkades primære målgruppe: studerende, forskere og undervisere, og til den anden indkaldte vi repræsentanter fra "øvrige brugere", fx en kommunikationsmedarbejder i Dansk Design Center, en bibliotekar ved kunstauktionshuset Bruun Rasmussen og en arkitekt ved Statens Byggeforskningsinstitut. Ved gennemførelsen af begge workshops bidrog repræsentanter fra Arkade-bibliotekerne som tovholdere. Undersøgelsens resultater er blevet publiceret i en rapport fra Uni-C.¹

Samtidig må vi erkende, at den massive brug af Google tvinger os til at formulere portalens indhold meget klart, for brugerne har typisk de samme forventninger, som til Google.

Det, vi har lært, kan smitte af på de andre (elektroniske) services, som bibliotekerne tilbyder, og på de mange andre arbejdsopgaver, som vi er involveret i på vores moderinstitutioner, fx i forhold til formidling, websider, intranet etc.

Konkrete udviklingsforslag blev afprøvet

Arkade-bibliotekerne havde i fællesskab formuleret udviklingsforslag, og et af formålene med de to brugerworkshops var at belyse behovet for følgende forslag:

- samsøgning i biblioteksbarer og andre ressourcer (fx opslagsværker)
- digitalisering af udvalgte kernetidsskrifter
- e-community med projektbørs
- adgang til e-afgangsprogrammer/e-specialer

Bag disse fire forslag var et ønske om at skabe en mere dynamisk og interaktiv portal, hvor brugerne i højere grad er aktive medspillere. Forslagene blev udformet som papirprototyper² og på den måde blev det muligt at præsentere de virtuelle idéer uden for det digitale univers. Vi fik også rigtig gode erfaringer med papirprototyperne, som kan anbefales i en afklarings- og opstartsfasen, hvor der arbejdes med idéer, der endnu er på tegnebrættet.

Derudover reformulerede og rekonstruerede brugerne deres seneste ”forespørgsel” i Arkade, og på den måde fik vi fra sidelinjen godt indblik i både brugernes reelle søgeadfærd og informationsbehov. Det var meget lærerigt at iagttage, hvordan brugerne formulerer og omsætter informationsbehov til søgestrategier, vel og mærke uden at måtte give råd og vejledning. Workshoppen blev afsluttet med en opsamlende diskussion og evaluering, hvor brugerne fik mulighed for at formulere idéer og kvalificere deres respons.

Hvad mener brugerne så – og hvad har de brug for?

Overordnet set er brugerne glade for Arkade, og de oplever, at portalen har både faglig tyngde og høj grad af seriøsitet og troværdighed. Arkade anvendes typisk til at finde svar på hurtige spørgsmål og som inspirationskilde, hvis brugerne skal spore sig ind på nye emner. Hovedparten af Arkades brugere går målrettet efter specifik information om et bestemt emne.

Tilbage meldingen på de konkrete tiltag var entydig:

- Brugere bakkede op om etablering af samsøgning i biblioteksbarer og andre ressourcer (fx opslagsværker)

- Alle brugere udtrykte stor begejstring for idéen om digitalisering af udvalgte kernetidsskrifter
- Brugere udtrykte ikke behov for e-community med projektbørs. Derimod forudså de vanskeligheder med at opretholde et seriøst niveau med opdaterede projekter (”Jeg vil gerne se, hvad andre lægger ind, men jeg kan ikke fore stille mig selv at bidrage”)
- Særlig de studerende var glade for idéen om adgang til e-afgangsprogrammer/e-specialer, som kan gøre dem i stand til at søge inspiration. En sådan base kan desuden ses som et led i moderinstitutionens reklamestrategi

Derudover havde brugerne både konkrete forslag og overordnede råd:

- Tydeligere portalprofil – så brugerne ved, hvem vi er, hvad vi kan, og hvorfor de skal bruge tid på Arkade
- Undlade at igangsætte diverse interaktive features, som kræver ajourføring og opdatering, hvis der ikke samtidig afsættes de fornødne ressourcer
- Etablere en samlet adgang til ”grå litteratur”
- Arbejde med søgefunktionen – både den ”avancerede” og generelt
- Linke til de seneste spørgsmål i Biblioteksvagten
- Forbedre den sproglige tone – fx er det ofte kun bibliotekarer der ved, hvad en ”bibliografisk database” indeholder
- Lave mere personlige og subjektive beskrivelser af links
- Være kritiske i forhold til samarbejde med firmaer, som kan få brugerne til at stille spørgsmålstejn ved troværdigheden
- Reklamere for portalen, dvs. lægge en reklamestrategi
- Udnytte RSS-teknologiens muligheder for nyhedsformidling
- Etablere fælles arrangementskalender for institutionerne tilknyttet Arkade, fx forelæsningsrækker

Konklusioner

Brugerne anbefalede, at vi fokuserer på unikt og attraktivt materiale, som de ikke kan få ad-

gang til andre steder. I Arkades helt unge dage var omdrejningspunktet samlingen af kvalitetssvurderede links, der skulle være et alternativ til Google. Den tanke må og skal revideres. Brugere får ikke de udtømmende søgninger, de synes, de bliver stillet i udsigt og undrer sig over, at de ikke kan få opfyldt deres specifikke informationsbehov ved fx at finde information om malmøbyggeriet Turning Torso eller en bestemt væveteknik.

I tråd med Niels Ole Pors’ undersøgelse ”Studerende, Google og biblioteker”³ viser vores behovsanalyse, at fagportalene – med udgangspunkt i brugernes ønsker og behov – skal satse målrettet på indhold af høj, faglig kvalitet, som brugerne ikke finder andre steder, og som tilfører deres studier, undervisning eller forskning værdi. Vi har kun en berettigelse, hvis vi kan tilbyde brugerne value added information i tilgængelige rammer for eksempel i form af digitaliserede fuldtekst-dokumenter (fx kernetidsskrifter), registrering af konference-papers eller samlede søgninger i tidsskriftsbaser (som DTVs artikeldatabase DADS⁴).

Samtidig må vi erkende, at den massive brug af Google tvinger os til at formulere portalens indhold meget klart, for brugerne har typisk de samme forventninger, som til Google. Brugere bliver skuffede og usikre på formålet med Arkade, hvis det ikke tydeligt fremgår, at søgningen foregår i emneord og beskrivelser tilknyttet websider, og ikke på dokumentniveau. Google har vænnet brugerne til at få mange hits, og den forventning må vi forholde os til!

Hvad gør vi nu – og i fremtiden

Primo december 2005 deltog vi i et portalmøde i Biblioteksstyrelsen, hvor vi fik mulighed for at præsentere undersøgelsens resultater. Det gav anledning til en diskussion af DEFF-portalernes fælles udfordringer, og vi knyttede kontakt til Musikportalens projektleder Henning Olesen. Med Jens Sandberg Madsen som facilitator afholdt Arkade-bibliotekerne medio januar en fælles temadag, hvor vi fik etableret en fælles forståelse af undersøgelsens resultater og deres betydning for Arkades fremtidige indsatsområder og udvikling. Henning Olesen

deltog desuden i temadagen og gav et meget inspirerende indblik i Musikportalens indhold og strategi. På baggrund af temadagen valgte vi tre satsningsområder:

- Måltrettet formidling af Arkades indhold og profil
- Digitalisering af kernetidsskrifter
- Samlet adgang til e-afgangsprogrammer og e-specialer

Er det så pengene værd?

Usability-undersøgelsen har optaget stor plads i alle Arkade-bibliotekernes bevidsthed, og det er nærliggende at spørge, om det er de mange ressourcer værd. Der er ingen tvivl om, at undersøgelsen har givet os et kvalificeret indblik i brugernes behov, og dermed har vi fået en fælles platform til diskussion af portalens indhold og udviklingspotentialer.

Vi har opnået konkrete usability- og undersøgelseskompetencer, og selvom kompetencerne er koncentreret omkring projektlederne, har alle Arkade-bibliotekerne som aktive medspillere haft stor andel i projektet. Det, vi har lært, kan smitte af på de andre (elektroniske) services, som bibliotekerne tilbyder, og på de mange andre arbejdsopgaver, som vi er involveret i på vores moderinstitutioner, fx i forhold til formidling, websider, intranet etc. Sidst – og ikke mindst er vores tværinstitutionelle netværk blevet styrket. I kraft af Arkade får vi mulighed for at gøre noget sammen, som vi qua vores størrelse og ressourcer, ikke kan gøre hver for sig. Det er en berigelse for os, og i sidste ende en berigelse for brugerne; det har været det hele værd!

Artiklens forfattere har været projektledere på projektet.

Referencer

¹ Sandberg Madsen, J. (2005). Behovsanalyse af www.arkade.dk : evaluering af nuværende indhold og forslag til fremtidige tiltag. Kbh. Uni-C. www.arkade.dk/Rapport_Arkade_Slutversion.pdf.

² Se evt. Gardner, J. (2000). Papirprototyper - hvad er det? Kbh. UNI-C. <http://design.emu.dk/artik/00/34-papirproto.htm>

³ Pors, N. O. (2005). Studerende, Google og biblioteker: Om studerendes brug af biblioteker og informationsressourcer. Kbh. (Rapporter fra Biblioteksstyrelsen). www.bs.dk/publikationer/rapporter/4/index.htm

⁴ DADS – DTV Article Database Service. www.dtv.dk/dtub/Online/dads.aspx



www.arkade.dk Fagportal for arkitektur, kunst og design

Biblioteker i Arkadesamarbejdet

Arkitektskolen Aarhus Biblioteket
Danmarks Designskoles Bibliotek
Danmarks Kunstbibliotek
Det Kongelige Bibliotek (Det Nationale Fotomuseum)
Konservatorskolens Bibliotek
Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek
Kunstindustrimuseets Bibliotek og Arkiv for Dansk Design
Københavns Kommunes Biblioteker
Museologisk Bibliotek, Museumshøjskolen
Nordjyllands Kunstmuseums Bibliotek & Arkiv
Statens Museum for Kunsts Bibliotek

Bibliotekerne på kunstmuseerne Arken og ARoS er netop gået med i samarbejdet

”Hvis du vil gå hurtigt, må du gå alene – hvis du vil gå langt, må du gå sammen med andre.” AFRIKANSK ORDSPROG

Temadag om katalogen

Af Peder Svend Pedersen

Blixen lokalet på Det Kgl. Bibliotek lagde ramme for Forum For Registrerings temadag om "Kataloger på kryds og tværs". Formanden Hanne Hørl Hansen fra DBC bød velkommen og præsenterede forumets vision for dagen – katalogen om 10 år, der dog blev afgrænset til katalogen her og nu og i morgen.

Peder Svend Pedersen
Kandidatstuderende, DB
kk05pepe@db.dk



Dagens program omhandlede problemstillinger fra udvikling af søgemaskiner, implementering af web-service i lokalkatalogen, til overvejelser om lokalkatalogens fremtid og brugernes udbytte af individuel profilering.

Bibliotek.dk

Poul Jensen startede oplæggene med at præsentere værktøjsvisning i bibliotek.dk og overvejelser omkring tilpasning til Funktional Requirements for Bibliographic Record (FRBR), der er IFLAs afstukket retningslinier fra 1998 om en international forståelse af relationerne mellem "work, expression, manifestation and item".

Med øje for at skabe en mere ordnet struktur søsatte man i efteråret 2005 værktøjsvisning på Bibliotek.dk. Målet har været at præsentere udgaver af værker grupperet efter det værk, de repræsenterer. I praksis er dette gjort ved at samle forskellige udgaver og medieformer med samme titel i klumper.

Man har dog på et væsentligt punkt valgt at afvige fra FRBR, idet man ikke medtager titler af givent værk på forskellige sprog, som man har valgt at betragte på "expression" niveau. En anden afvigelse er samlingen af filmatiseringer med det skriftbærende værk, der i FRBR betragtes som et nyt værk.

Værktøjsvisning er baseret på sammenskrivning og matchning af simple deskriptive data i normaliseret form. Hensigten er, at man fra værkniveauet ekspanderer sin søgning til udgave niveauet, vælger og går videre til bestilling.

Bibliotek.dk har undersøgt forbedringerne blandt 365 slutbrugere, hvortil 56 % bekræfter at brugervenligheden er blevet bedre. Som udfordringer nævnes det traditionelle katalogs dårlige skel mellem "expression" og "manifestation", samt videre udvikling af emnesøgning og bestilling på værkniveau.

Mit bibliotek.dk

Gitte Barlach, der er projektleder ved Det Digitale Bibliotek i Århus præsenterede Mit bibliotek.dk, – et udviklingsprojekt med deltagelse af 7 folkebiblioteker rundt om i landet og støtte fra Biblioteksstyrelsens udviklingsfond.

Ideen med projektet er at styrke benyttelsen af bibliotekernes digitale videnressourcer og den digitale formidling på biblioteket med nye tilbud og individuel personalisering.

I prototypen af Mit bibliotek.dk, der er i drift på 7 biblioteker, er der i søgeprocessen *vis post* integreret interne og eksterne webservice links, så man kan se anbefalinger, anmeldelser og forfatterportrætter. Søger man eksempelvis musik, kan man gennem Bibliotekernes netmusik høre smagsprøver af værket.

Arbejdet går mod at knytte flere webservices til og videreudvikle personaliseringen, der tager form som et miks af forskellige modeller og profiltyper. Personalisering tilbyder lånehistorik, anbefalinger til- og fravalg og rating. Brugerfeedback og evaluering siger, at brugerne vil have, men ikke yde.

Den nære fremtids udvikling går mod mere modulære og åbne bibliotekssystemer med

webservice integration. Defragmenterede service der ligger der, hvor brugeren kommer og har brug for dem. Brugeren skal have lidt mere, end hvad de kom efter og de skal have mulighed for at berige information gennem kommentarer og folksonomy.

Forslag om udvikling af ny national webservice for udgavematch på faust-nummer og intelligente systemer, der agerer samspil mellem kontekst og relevans.

Lokalkatalogen

Efter frokosten holdt Lene Stampe fra Roskilde Universitetsbibliotek et oplæg om lokalkatalogens fremtid. Situationen på RUB er, at bibliotekssystemet er forældet. Man bruger mange resurser på at undervise i håbløse systemer samt almen registrering, stigende registrering af netdokumenter og ajourføring af lister over eksterne databaser. Fra "usability-test" ved man, at brugere ønsker at kunne søge alt i én grænseflade.

I katalogen må man ikke skrive forkert, men det må man godt i Google! Et andet problem er # (firkant), der i RUBs katalog symboliserer maskeering, hvilket volder problemer når man skal finde noget om computersproget C#. Man overvejer derfor et nyt bibliotekssystem, et nyt tegnsæt, et formatskifte og et system, der kan håndtere netdokumenter og fremmede emneord.

Udviklingen går mod webservices, data-mining, discovery tools og ranking. Lokalkataloger har efter Stampes overbevisning ingen fremtid, som vi kender dem. Så hvorfor ikke

Katalogen er som udgangspunkt lavet af og for bibliotekaren – ikke for brugeren.

lave et fællessystem? Et system, som hele tiden kan aflæse, hvor en bestemt bog er og lade den blive stående der. Så kunne man slippe for matchnings- og linkningsproblemer i danbib og bibliotek.dk.

Tænk hvis man som bruger havde en søgeflade, hvor man foretog intelligent-søgning i alle de resurser, man har adgang til.

Tidens tendenser

Hans Lauridsen fra Statsbiblioteket indledte sit oplæg med at ride tidens tendenser op. Hvad skal vi med kataloger? Der er i dag et stort "gab" mellem brugernes forventning og biblioteket (DEFF rapport (2006) m.fl.). Bibliotekets kernekundekreds er blevet mindre, da brugerne er blevet "drive-in" brugere. De vil have det nemt og hurtigt, noget de er vant til og som ligner Google og Amazon og har intelligent-søgning. Men katalogen er som udgangspunkt lavet af og for bibliotekaren – ikke for brugeren.

Brugerne vil ikke logge på flere gange, de vil godt have anbefalinger - men ikke selv bidrage. Statsbibliotekets mål er at lave et enkelt "data-repository", der understøtter søgning på tværs af materialer. Man vil have ryddet op og erstattet Marc med et stærkt metakonvertibelt xml-format. Automatisere, hvor det er muligt og få leverandører til at lave metadata, ændre "work flow", så kun et fåtal af materialer skal håndkatalogiseres.

Man har forsøgt at forbedre søgeperformance ved at bygge "Web pac" ovenpå "Horizon", som man regner med at kunne få til at køre hurtigere end "Web pac".

På kort sigt arbejdes der med en alternativ sortering af flerbindsværk og på længere sigt, har man ambitioner om at præsentere andre kilder, fagreferenter, indholdsfortegnelser og bogforsider m.m.

Fælleskatalog/lokalkatalog

Per Mogens Pedersen fra DBCs netdivision sluttede temadagen af med oplægget: Hvor

efterlader individuel profilering brugerne? Med en tilkendegivelse om, at der er en tendens til i for høj grad at tænke i samme hus, blev der spurgt til, hvorfor man ikke samler landets biblioteker i et fælleskatalog? - Men politisk er dette ikke muligt.

Så derfor arbejdes der i DBCs netdivision på at udvikle et fælles "skin" til lokalkatalogen, der matcher bibliotek.dk og understøtter interaktion mellem forskellige bibliotekssystemer.

Med et håb om en snarlig standard for brugergrænsefladen, bedyrede Pedersen netdivisionens bestræbelser på at tænke kreativt og udvikle nye produkter, der kan kompensere og afhjælpe dobbelt arbejde. Autofjernlån blev nævnt som en mulighed for at synkronisere katalogisering til DanBib.

Som studerende på Danmarks Biblioteksskole har jeg haft mulighed for at deltage i Forum for registrerings temadag, mod at jeg leverede et kort referat. Det er hermed imødekommet og jeg er meget taknemlig over at have fået tilbuddet, da det var en ovenud rig dag på faglige indtryk.

Pressemeddelelse 27. februar 2006

Handelshøjskolens Bibliotek i København skifter navn til CBS Bibliotek



**Copenhagen
Business School**
HANDELSHØJSKOLEN

Biblioteket ved Copenhagen Business School/Handelshøjskolen skifter 1. marts 2006 navn til CBS Bibliotek (CBSB). I internationale sammenhænge er navnet CBS Library.

CBS har arbejdet målrettet med sit brand siden 2004, bl.a. i form af en ny grafisk identitet. Biblioteket ønsker at være en aktiv medspiller i denne proces og at medvirke til at sende et klart signal til omverdenen om, hvad CBS kan tilbyde nationalt og internationalt.

Ved samme lejlighed forsvinder betegnelserne Økonomisk Bibliotek og Sprogbiblioteket, da denne opdeling over årene har mistet sin betydning, bl.a. fordi den klassiske fagdeling mellem CBS' 2 fakulteter er opløst.

Navngivninger følger frem over geografien:
CBS Bibliotek - Solbjerg Plads
CBS Bibliotek - Dalgas Have
CBS Bibliotek - Porcelænshaven.

Biblioteksdirektør René Steffensen
Tlf. 3815 3700
E-mail rs.lib@cbs.dk

Fakta om CBS Bibliotek 2005

1.683.116 udlån
1.067.112 besøgende
7.300 e-tidsskriftserier
820 trykte tidsskriftserier
26.000 e-bøger
315.694 trykte bøger
6.478 kvm fordelt på 3 afdelinger

www.cbs.dk/library

En farlig redelighed

Af Svend Bruhns

En boganmeldelse af:
Favrholdt, D. (2005). *Farlige tanker : forskning under hammeren*.
Århus. 131 s.

Svend Bruhns
Forhenværende assisterende fagleder
DB Aalborg



Det kan være vanskeligt at sige, hvor grænsen går mellem sjuks & fejl og virkelig videnskabelig uredelighed. Begrebet uredelig intention - ond vilje - er det vigtigste kriterium til at skelne, men vanskeligt at bevise. Internationalt set findes der efterhånden en del tilfælde, hvor forskere er blevet afsløret som snydere. I nogle lande har man nu oprettet statslige organer, der skal tage affære, hvis der anmeldes tilfælde af formodet videnskabelig uredelighed, som det hedder.

I Danmark har vi Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed under Forskningsstyrelsen (UVVU). Oprindeligt var UVVU ét udvalg, der kun skulle behandle sager inden for sundhedsvidenskab, men det blev fra 1998 udvidet til tre udvalg, så alle de videnskabelige forskningsområder er dækket.

Fra Bekendtgørelse om UVVU af 28. juni 2005 citerer jeg § 2:

"Ved videnskabelig uredelighed forstås en forsætlig eller groft uagtsom adfærd i form af forfalskning, plagiering, fortielse eller lignende, der indebærer en utilbørlig vildledning om egen videnskabelig indsats og/eller videnskabelige resultater."

Omfattet er herefter bl.a.:

- 1) Uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data.
- 2) Uoplyst selektiv eller skjult kassation af egne uønskede resultater.

- 3) Uoplyst usædvanlig og vildledende anvendelse af statistiske metoder.
- 4) Uoplyst ensidig eller forvredet fortolkning af egne resultater og konklusioner.
- 5) Plagiering af andres resultater eller publikationer.
- 6) Uretmæssig angivelse af forfatterrolle, titel eller arbejdssted.
- 7) Afgivelse af urigtige oplysninger om videnskabelige kvalifikationer.

Punkt 6 drejer sig bl.a. om Gæsteforfatter = person, der er med på forfatterlisten til et dokument uden at have deltaget i arbejdet (kan også kaldes æresforfatterskab) og spøgelsesforfatter = person, som faktisk har deltaget i arbejdet, men som ikke nævnes på forfatterlisten til et dokument. Også om hvem der har ret til at optræde som førsteforfatter på forfatterlisten (se herom Bruhns, 1995). Nogle vil nok være tilbøjelige til at se med mildere øjne på spørgsmålet som gæste- og spøgelsesforfatterskaber (sammenlignet med sådan noget som fabrikation eller forfalskning af forskningsresultater).

Men problemer, som er kommet frem i forbindelse med afsløringen af virkelige svindlere, som fx Darsee og Slutsky, har tydeliggjort, at det kan have alvorlige følger både personligt for gæsteforfattere, som egentlig ikke havde del i arbejdet, men som har været medforfattere på publikationer, der har bragt forfalskede forskningsresultater. Det er også galt for forsk-

ningens anseelse, idet det plejer at være sådan, at et godt navn borger for kvaliteten, hvilket det naturligvis stadig gør i langt de fleste tilfælde. Men der er altså blevet dokumenteret et antal tilfælde, hvor det har vist sig, at de gode navne intet betyder.

Norden

Nogle norske undersøgelser er interessante, ikke mindst fordi der heri er blevet spurgt, om forskerne selv har bedrevet uredelighed³.

Der findes nogle få undersøgelser, hvor forskere direkte er blevet spurgt, om de har kendskab til uredelighed i forskning. Der er naturligvis stor usikkerhed i resultaterne fra sådanne undersøgelser, men alligevel finder jeg dem højst interessante. Jeg vil gå lidt nærmere ind på Elgesem, Jåsund & Kaisers undersøgelse om uredelig og diskutabel forskning ved norske universiteter. Undersøgelsen blev udført i 1996 gennem udsendelse af i alt 1203 spørgeskemaer til 6 fagområder ved 3 af de 4 norske universiteter. Undersøgelsen er interessant, både fordi den er fra et nordisk naboland, og fordi den medtager både samfundsfag og humaniora. Langt de fleste andre undersøgelser holder sig til sundhedsvidenskaberne. Svarprocenten var meget lav: 38.7 % i snit, mens to lignende undersøgelser har været oppe på henholdsvis ca. 65 % og 80 %. Man må for-

Det mest påfaldende i undersøgelsen er, at nogle respondenter indrømmer, at de selv har udført videnskabeligt uredelige eller diskutabile handlinger.

mode, at personer, som personligt har kendskab til irregulær forskningspraxis, snarere har taget sig tid til at besvare spørgeskemaet. Men det er også sikkert, at der er ulyst og stor usikkerhed i forskningsmiljøer ved overhovedet at beskæftige sig med emnet. Man kan derfor ikke vide, om de tal, der kom ud af undersøgelsen, generelt afspejler norske forskeres indstilling til problemerne. Det kan også være, at flere rapporterer om de samme uredeligheder. Men det er nogle meget bemærkelsesværdige fund. I Elgesem et al.'s undersøgelse³, svarede en del af respondenterne, at de havde kendskab til irregulær forskning ved norske universiteter. Æresforfatterskab og salamisering (dvs at forskeren stykker resultatet af eet forskningsprojekt ud i for mange forskellige publikationer for at få sin publikationsliste til at vokse = LPU [Least Publishable Unit./ red.]), toppede med henholdsvis 94 og 86 respondenter som svarede, at de kendte tilfælde, hvor det var forekommet.

Det mest påfaldende i undersøgelsen er, at nogle respondenter indrømmer, at de selv har udført videnskabeligt uredelige eller diskutabile handlinger. Antal af respondenter som selv har udført eller været udsat for uredelige eller diskutabile handlinger:

	Har udført selv	Været udsat for
Uredelige handlinger	35	68
Diskutable handlinger	41	42

Elgesem et al. 1997, s.62.

Et par år før udførte Bekkelund¹ et al. en lignende undersøgelse: 274 tilfældigt udvalgte forskere, ansat ved de fire medicinske fakulteter i Norge, fik tilsendt et spørgeskema med 10 spørgsmål om uredelighed, som skulle besvares helt anonymt. Her var en svarprocent på ikke mindre end 80. Et antal på 47 personer (22 %) rapporterede om mindst ét tilfælde af alvorlig uredelighed enten i deres eget nære forskningsmiljø eller inden for deres fakultet. Hertil kommer, at 58 % havde kendskab til mindst ét tilfælde af mindre alvorlige brud på forskningsetiske regler. På spørgsmålet om de selv havde bidraget til et eller flere af forseelserne svarede 87 % nej, men 9 % svarede ja og 4 % undlod at svare. Man må konkludere, at norske forskere finder, at uredelighed i forskning er hyppigt forekommende.

Disse data kan sættes i perspektiv af at NUVU (Det Norske Nasjonale Utvalg for Vurdering av Uredelighet i Helsefaglig Forskning)

i perioden 1994-97 kun behandlede 3 sager, hvori NUVU i øvrigt ikke fandt videnskabelig uredelighed. Optimisten kan klappe i hænderne over, at der åbenbart ikke er uredelighed i Norge. Pessimisten kan sørge over, at videnskabsmændene åbenbart ikke anmelder det fusk, som de har kendskab til.

USA

En ny spørgeskemaundersøgelse i USA af 3200 af forskere inden for sundhedsvidenskab fandt, at 1/3 af dem sagde, at de havde deltaget i handlinger, der strider mod god videnskabelig praksis, herunder også noget som decideret er videnskabelig uredelighed⁵.

Farlige tanker

David Favrholt har skrevet en debatbog *Farlige tanker* (2005) om videnskabelig uredelighed med særligt henblik på UVVU og to af deres mest celebre sager, nemlig sagerne hvor Bjørn Lomborg og Anders Pape Møller blev indklaget. Det er en meget spændende bog, skrevet med stort engagement. UVVU har med en ny bekendtgørelse, der trådte i kraft 1.august 2005, mistet meget af sin magt, men alligevel angriber Favrholt med denne bog UVVU, fordi "UVVU

indtil august 2005 var et godt eksempel på en forskningskontrol, som var af den uheldige slags, en fascistoid konstruktion midt i et nogenlunde velfungerende demokrati"⁴ (s.106).

I denne omtale af Favrholt's bog vil jeg koncentrere mig om ét af Favrholt's eksempler, nemlig Anders Pape Møller-sagen. APM blev uddannet som biolog ved Århus Universitet 1983 og PhD sammesteds to år senere (i øvrigt efter at han var blevet uddannet som bibliotekar ved Biblioteksskolen i Aalborg). Senere var han bl.a. ansat ved Uppsala Universitet og 1994-96 var han professor i økologi ved Københavns Universitet (KU). Denne stilling forlod han, efter eget udsagn bl.a. i protest mod det manglende videnskabelige engagement på Institutet. Siden 1996 har han været forskningsdirektør ved Université Pierre et Marie Curie i Paris. APM er en meget idérig og effektiv forsker, som har publiceret hundredvis af artikler i de fineste videnskabelige tidsskrifter,

ofte i samarbejde med forskere fra mange andre lande. Han er også citeret tusindvis af gange og tilhører kategorien "highly cited author" hos ISI (Institute for Scientific Information).


I marts 2001 modtog UVVU en klage fra en dansk naturvidenskabelig forsker over en artikel, som APM sammen med en anden forsker havde publiceret i tidsskriftet *Oikos*, bd. 82, 1998, s. 246-52. Klagen beskyldte APM for at have begået fejl og at have fabrikeret data. Klageren publicerede også sin klage på Internettet og sendte klager direkte til *Oikos*, som dog ikke trykte hans klage, samt til diverse universiteter. Flere tidsskrifter og universiteter indførte en midlertidig boycott af APM, men en stor gruppe af forskere fra mange forskellige lande, som kendte APM som forsker, udsendte en støtteadresse for ham på Nettet, samt i tidsskrifterne *Science* og *Nature*.

UVVU nedsatte et ad-hoc udvalg til at undersøge sagen og på grundlag af dette udvalgs redegørelse resolverede UVVU i oktober 2003 at "der fra den indklagedes side var udvist videnskabelig uredelighed". Det er en meget, meget alvorlig "dom", som kan være fuldstændig ødelæggende for en videnskabsmand, karrieremæssigt, forskningsmæssigt, personligt. Sagsbehandlingen hos UVVU skal derfor være hævet over kritik, og det var den ikke i det daværende UVVU, fordi de fulgte procedurer, der ikke gav den indklagede alle muligheder for at forsvare sig. APM blev ikke indkaldt til at afgive forklaring, og han fik ingen forsvarer. Favrholt: "juridisk set er der her snarere tale om en standret end en domstol"⁴ (s. 84).

UVVU skrev også, at den forfalskning, de mente, var sket "er sket forsætligt, eller at der fra indklagede som medforfatter i hvert fald har været udvist grov forsømmelighed". Problemet for APM var også, at han ikke kunne fremvise de originale datafiler, idet hans bærbare computer og de fleste af hans disketter var blevet stjålet fra hans aflåste kontor i København kort efter, at han var ankommet til Paris – altså 5 år før sagen kom op i UVVU. Der er uden tvivl begået uret mod APM.

Fra 2005 er UVVU's statutter ændret, måske til det bedre, men samtidig er dets beføjelser indskrænket. Favrholt kritiserer overhovedet eksistensen af UVVU, også i den nye udformning; "UVVU skal nedlægges, jo før jo hellere". UVVU's formål som Favrholt kan finde i dokumenterne er, at UVVU er dannet til styrkelse af dansk forsknings troværdighed. Det mener han, at forskerne bedre selv kan gøre gennem den indbyrdes kontrol, som ligger

Man må konkludere, at norske forskere finder, at uredelighed i forskning er hyppigt forekommende.



Det er rigtig nok, at der endnu kun er et dusin lande, der - ligesom vi, har et officielt organ til kontrol af videnskabelig redelighed, men det drejer sig netop om lande, som vi gerne sammenligner os med, og der bliver flere og flere.

i selve det videnskabelige arbejdes praksis og etik. Han mener, at tilstedeværelsen af et sådant kontrolorgan snarere får udenlandske forskere til at mene, at der må være noget galt med forskningsmoralen i Danmark, hvis det er nødvendigt med et sådant statsligt organ.

Jeg mener, at der nu er så mange tilfælde af dokumenteret forskningsfusk, som er sluppet igennem Videnskabens kontroller (hvormed jeg især tænker på de videnskabelige tidsskrifters redaktioner og referees), at man ikke blot kan regne med, at videnskaben er selvkontrollerende, især ikke når man kigger på de nyere undersøgelser, hvor forskere indrømmer, at de selv har begået forskningsfusk. Når man betænker den store konkurrence og det publiceringspres, der er inden for alle mulige videnskaber (incl. informations- og biblioteksvidenskaben) i dag, tror jeg, at man må sige, at videnskabelig uredelighed er kommet for at blive – medmindre der bliver gjort noget seriøst ved sagen.

Det er rigtig nok, at der endnu kun er et dusin lande, der - ligesom vi, har et officielt organ til kontrol af videnskabelig redelighed, men det drejer sig netop om lande, som vi gerne sammenligner os med, og der bliver flere og flere. Det nyeste, jeg har kendskab til, er United Kingdom, som fra oktober 2005 får et sådant organ, dog kun for sundhedsvidenskab og foreløbig for tre år.

Det andet formål er at UVVU skal ”modvirke, at uklare, usikre eller måske vildledende oplysninger bliver formidlet til offentligheden” (s.109 og 111-12). Jeg har ganske vist ikke kunnet finde denne sætning i UVVUs årsberetning, hverken den for 2002 (udg.2003) eller den for 2003 (udg.2004), men Favrholt har et par pointer, når han skriver, at det er klart, at statsansatte teologer formidler uklare, usikre eller måske vildledende oplysninger, når de fx præsenterer som en faktuel sandhed, at Jesus var Guds søn, og at hans mor præsterede en jomfrufødsel.

Favrholt's bog kan jeg anbefale til alle som interesserer sig bare lidt for forskningspolitik.

Referencer

- ¹ Bekkelund, S.I., Hegstad, A. & Førde, O. H. (1995). Uredelighed i medisinsk og helsefaglig forskning i Norge. – I: Tidsskrift f. norsk lægeforening, årg.115, 1995, s.3148-51.
- ² Bruhns, S. (1995). Kun hvis jeg bliver førsteforfatter. - I: Biblioteksarbejde nr.44, 1995, s.31-37.
- ³ Elgesem, D., Jåsund, K.K. & Kaiser, M. (1997). Fusk i forskning : et studie av uredelig og diskutabel forskning ved norske universiteter. Oslo. 115 s.
- ⁴ Favrholt, D. (2005). Farlige tanker : forskning under hammeren. Århus. 131 s.
- ⁵ Martinson, B.C., M.S. Anderson & de Vries, R. (2005). Scientists behaving badly. - I: Nature, bd.435, s.737-38.
- ⁶ UVVU: Beretning 1993- .Kbh., 1994- .
- ⁷ www.forsk.dk

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek

Af Lone Skovsgaard Aidt, Hilda Jensen og Vibeke Mølgaard Iversen

I efteråret 2005 gennemførte vi som afslutning på vores uddannelse til bibliotekar DB et erhvervsrelateret projekt på Aalborg Universitetsbibliotek (AUB). Temaet for projektet var undervisning i informationskompetence. Formålet var på baggrund af en empirisk analyse af den nuværende undervisning at præsentere et idekatalog med forslag til fremtidige tiltag på området. Vi vil i det følgende præsentere nogle af projektets resultater.

Hvad er informationskompetence?

En af de første ting, vi mener, man bør gøre sig klart, hvis man vil undervise i informationskompetence er, hvordan man forstår begrebet. Er informationskompetence evnen til at anvende informationsteknologi? Er det evnen til at finde information? Er det evnen til at forholde sig reflektivt til informationssøgningsprocessen? Er det evnen til at kontrollere og organisere information? Er det evnen til at lære (at lære)? Er det evnen til at skabe ny viden? Eller er det evnen til at bruge information klogt og etisk?

Ovenstående spørgsmål er en parafrasering af de syv forståelser af informationskompetence, som Christine Bruce har identificeret blandt bibliotekarer og undervisere på otte australske universiteter. Vi sammenholdt i vores analyse AUBs forståelse af informationskompetence med disse syv kategorier og vurderede, at AUBs forståelse af informationskompetence kommer nærmest på den tredje kategori: informationskompetence er evnen til at forholde sig reflektivt til informationssøgningsprocessen.

Denne konklusion er dog behæftet med en vis usikkerhed, fordi vi måtte konstatere, at man faktisk endnu ikke havde formuleret en fælles forståelse af informationskompetence på AUB. Det skal retfærdigvis siges, at der i de måneder, vi var i kontakt med biblioteket, var flere ansatser til at starte diskussionen internt, men at det kneb med tiden i en i forvejen fortravlet hverdag.

Et af vores forslag i idekataloget var derfor, at man – når man fik tiden – afholdt en intern workshop, hvor man diskuterede informationskompetence med udgangspunkt i Bruces syv forståelser. Ved at blive konfronteret med flere forskellige syn på informationskompetence tror vi nemlig, at medarbejderne får en bedre

mulighed for at blive bevidste om og sætte ord på, hvordan de selv forstår begrebet. En diskussion på baggrund af Bruce vil desuden kunne klarlægge, hvorvidt der er flere forskellige forståelser af begrebet i spil i organisationen. Endelig kan Bruces kategorier fungere som idealtypiske eksempler, som man kan bygge videre på, når man i praksis forsøger at diskutere sig frem til en fælles forståelse af informationskompetence.

Kildekritik, studieteknik og vidensorganisation

Indholdsanalysen af AUBs undervisning blev gennemført med udgangspunkt i den model for informationskompetence, som den engelske biblioteksorganisation SCONUL har udarbejdet i *"The Seven Pillars of Wisdom"*.

Modellen opererer med syv søjler, der repræsenterer syv aspekter ved informationskompetence. På kort formel:

1. Informationsbehov
2. Informationsressourcer og informationstyper
3. Informationssøgningsstrategi
4. Søgeteknik og lokalisering
5. Evaluering
6. Vidensorganisation, analyse og kommunikation
7. Syntese og kreativitet.

Vi kunne på baggrund af vores analyse konkludere, at AUBs undervisning dækker bredt, idet det samlede undervisningstilbud berører seks af de syv aspekter af informationskompetence, som SCONUL-modellen opererer med. Fokuset ligger dog klart i de første fire søjler, idet de aspekter af informationskompetence, der har med kildekritik, vidensorganisation og studieteknik at gøre, kun berøres perifert i undervisningen.

Det mener vi, man bør gøre en indsats for at lave om på. Hvad hjælper det fx, at de studerende bliver superdygtige til at finde relevant litteratur til deres projekter, hvis bøgerne og artiklerne ender i en rodet bunke hjemme på skrivebordet? Hvad hjælper det, at de studerende kan navigere problemløst rundt på Internettet, hvis de ikke formår at gemme relevante links, så de kan genfinde dem næste gang, de skal bruge dem?

Da mange af institutterne på Aalborg Universitet i forvejen tilbyder en eller anden form for studietekniske kurser, har et af vores forslag derfor været, at AUB forsøger at etablere et samarbejde med universitetet, så man kan udvikle sådanne kurser i fællesskab. Biblioteket kunne således introducere til vidensorganisation og tage sig af de informationsvidenskabelige aspekter af kildekritik, mens faglærerne og studievejlederne kunne fokusere på fagspecifik kildekritik og generelle studietekniske færdigheder som notatteknik og formidling

Undervisningsformer og –principper

En ting er indholdet i undervisningen, en anden er, hvordan man formidler dette indhold.

Undervisningsformen på de fleste af AUBs kurser er en kombination af foredrag, demonstration og øvelser. Skønt underviserne på AUB arbejder aktivt på at gøre undervisningen dialogbaseret og studenteraktiverende, kunne vi på baggrund af vores analyse konkludere, at det meste af undervisningen er tilrettelagt efter det såkaldte deduktive undervisningsprincip. I forhold til en databaseundervisning vil det sige, at underviserne lægger ud med at præsentere en række databaser, demonstrerer nogle af deres søgefunktioner og først derefter lader de studerende selv prøve at søge i databaserne.



Fra venstre mod højre Hilda Jensen, Vibeke Mølgaard Iversen og Lone Skovsgaard Aidt.
Foto fra dimensionfestlighed.

En sådan strukturering af undervisningen kan umiddelbart virke logisk – de studerende er jo nødt til at lære noget om databasernes indhold og søgefunktioner, før man kan sætte dem til at søge i dem. Hvis man vil præsentere mere end en enkelt eller to databaser, er der dog også en risiko for, at præsentationen bliver ensformig med det resultat, at de studerende mister koncentrationen og til slut ikke kan skelne den ene database fra den anden.

Vi foreslog derfor, at AUB i stedet skulle prøve at strukturere sin databaseundervisning efter det induktive princip. Når man underviser efter det induktive princip, skal de studerende i stor udstrækning selv tilegne sig ny viden frem for at få den præsenteret af underviseren. Øvelserne ligger således først i timerne, og underviserens rolle bliver i højere grad at samle op på de erfaringer, de studerende gør sig og sætte deres nyerhvervede viden ind i en teoretisk kontekst.

I vores idekatalog præsenterede vi et konkret forslag til, hvordan et 3-timers databasekursus struktureret efter det induktive undervisningsprincip kunne se ud.

Første time indledes med en øvelse om valg af databaser. De studerende får til opgave at finde information om en række udvalgte databaser og vurdere hvilke, der kunne være relevante for deres eget projekt. Formålet med denne øvelse er at lære de studerende, hvilke spørgsmål det kan være relevant at stille, inden man benytter sig af en ny informationskilde, hvorfor disse spørgsmål er relevante, og hvordan man finder svarene på spørgsmålene. Anden time handler om søgefunktioner. De studerende får her til opgave at beskrive og forklare søgefunktionerne i en af de databaser, de har vurderet er relevant i forhold til deres projekt. Formålet med denne øvelse er at lære de studerende, hvor og hvordan man finder oplysninger om et systems søgefunktioner, hvad man kan bruge de forskellige funktioner til, og hvordan man kan overføre kendskab til søgefunktioner i et system til et andet. I tredje time får de studerende mulighed for at søge litteratur til deres igangværende projekter. Underviseren kan eventuelt bruge en del af timen på at hjælpe de studerende med at formulere en søgestrategi.

Teori og praksis

Det har været et privilegium at få mulighed for at afslutte vores uddannelse med at undersøge, hvordan de informationsvidenskabelige teorier harmonerer med virkeligheden på et stort dansk forskningsbibliotek. Alt i alt har det været vores indtryk, at AUB har udviklet en række velgennemtænkte og udbytterige kurser, der på et højt niveau introducerer de studerende til nogle af de vigtigste aspekter af informationskompetence.

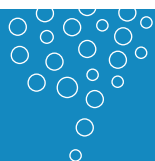
Lone Skovsgaard Aidt, Hilda Jensen og Vibeke Mølgaard Iversen er arbejdssøgende bibliotekar DB'ere.

Referencer

Bruce, Christine (1997): *The Seven Faces of Information Literacy*, Adelaide: Auslib Press.
Corall, Sheila & Hathaway, Helen (ed.) (2000): *Seven pillars of wisdom? Good practice in information skills development*. Proceedings of a conference held at the University of Warwick, London: SCONUL.

Vores projektrapport kan downloades fra følgende adresse: <http://biblis.db.dk/archimages/441.pdf>

I vores idekatalog præsenterede vi et konkret forslag til, hvordan et 3-timers databasekursus struktureret efter det induktive undervisningsprincip kunne se ud.



Fokusering og samarbejde – om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser

Af Leif Lørring

Danmarks Biblioteksskole har et stærkt udgangspunkt for den fremtidige udvikling, men samtidig opleves i disse år en markant og stærkt stigende konkurrence fra andre højere uddannelsesinstitutioner i både ind- og udland

Leif Lørring
Rektor DB
leif@db.dk



Indledning

I et interview Bibliotekspressen nr. 20, 2005 reflekterer Michael Cotta-Schönberg over forskningsbibliotekernes fremtidige medarbejdere og deres kompetencer. Michael Cotta-Schönberg peger på, at forskningsbibliotekernes bibliotekargruppe som helhed lider af et "fag-fagligt" underskud og at bibliotekargruppen "i universitetsbibliotekssektoren fokuserer så eksklusivt på de bibliotekariske kompetencer". Michael Cotta-Schönberg ser fx gerne, at fagreferenten har en tværfaglig kompetence, "for eksempel en bachelor kombineret med en biblioteksopbygning". Han ser gerne en biblioteksmedarbejder, "der er i brændpunktet mellem universitet og biblioteket. Som ikke sidder i et elfenbenstårn, men er ude i de faglige miljøer og yder god service".

I en anden artikel i Bibliotekspressen nr. 3, 2005 giver Michael Cotta-Schönberg udtryk for, at det er sandsynligt, "at forskningsbibliotekerne i langt højere grad vil prioritere at ansætte medarbejdere, som er højtuddannede og har de rigtige personlige egenskaber, uanset uddannelsesbaggrund. Cand.scient.bibl.'er med den rigtige, udadvendte profil vil have en god chance, mens mellemlangt uddannede bibliotekarer får det svært."

Det er tankevækkende, at meget af det, som Michael Cotta-Schönberg efterspørger og ser som mangler ved biblioteksskolens uddannelser – og måske også ved andre uddannelser, rent faktisk har været muligt i nogle år og fungerer dagligt på Danmarks Biblioteksskole (DB). Derfor er jeg glad for her at få mulighed for at gøre rede for den overordnede uddannelses-tænkning på Danmarks Biblioteksskole.

Det er vigtigt indledningsvis at pointere, at Danmarks Biblioteksskole ligesom mange andre højere uddannelsesinstitutioner for længe

siden ophørte med at opfatte sig som en isoleret ø, men netop har set og ser sig selv som én institution, der med sine særlige kompetenceområder indgår i et samspil og samarbejde med øvrige højere nationale og internationale uddannelsesinstitutioner. Dette fremgår bl.a. af skolen resultatkontrakt med Kulturministeren gældende for perioden 2003-2006, herunder den omverdensanalyse, der ligger bag kontrakten, og som kan læses på skolens hjemmeside: www.db.dk/generelinfo/Omverdens-%20og%20Osituationsanalyse_april2003.pdf.

Biblioteksskolen i uddannelsessystemet – Selective excellence

I resultatkontraktens omverdensanalyse står, at det må forekomme ret klart, at Danmarks Biblioteksskoles tidligere monopollignende status ikke længere kan opretholdes. Vi ser i disse år såvel på andre højere uddannelsesinstitutioner som i erhvervslivet mange forskellige tiltag, der indholdsmæssigt arbejder sig ind mod biblioteksskolens klassiske fagområder, dog uden at have biblioteks- og informationsvidenskabens mangeårige udviklingsmæssige baggrund. Danmarks Biblioteksskole har et stærkt udgangspunkt for den fremtidige udvikling, men samtidig opleves i disse år en markant og stærkt stigende konkurrence fra andre højere uddannelsesinstitutioner i både ind- og udland. For at kunne agere i denne skærpede konkurrencesituation samtidig med intensivering af eksterne samarbejder, har Danmarks Biblioteksskole valgt at tage udgangspunkt i en *selective excellence* strategi, dvs. koncentrere indsatsen om skolens kerneaktiviteter og deres kvalitetsudvikling samt yderligere styrke skolens nationale og internationale eksterne samarbejder (ABM- og andre offentlige institutioner, erhvervsliv, uddannelses- og forskningsinstitutioner i ind- og udland).

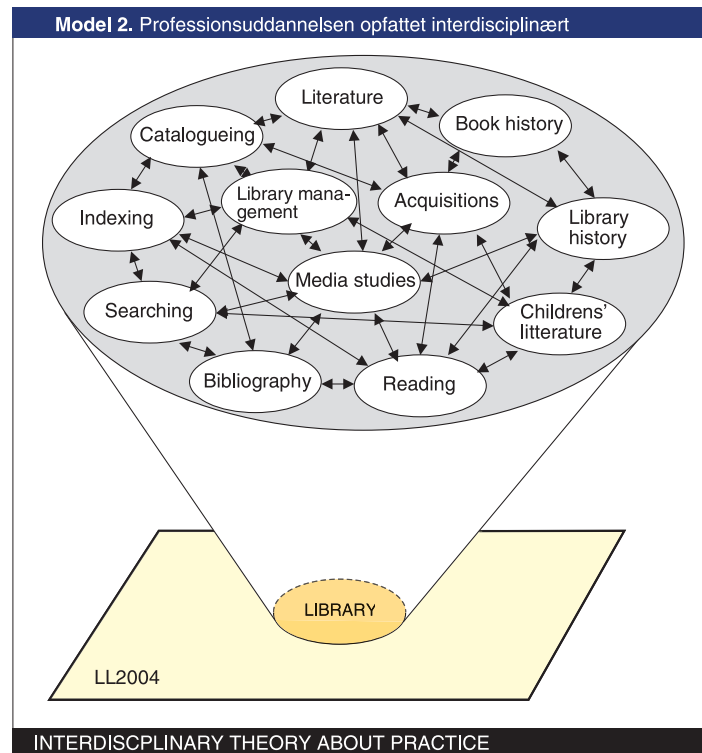
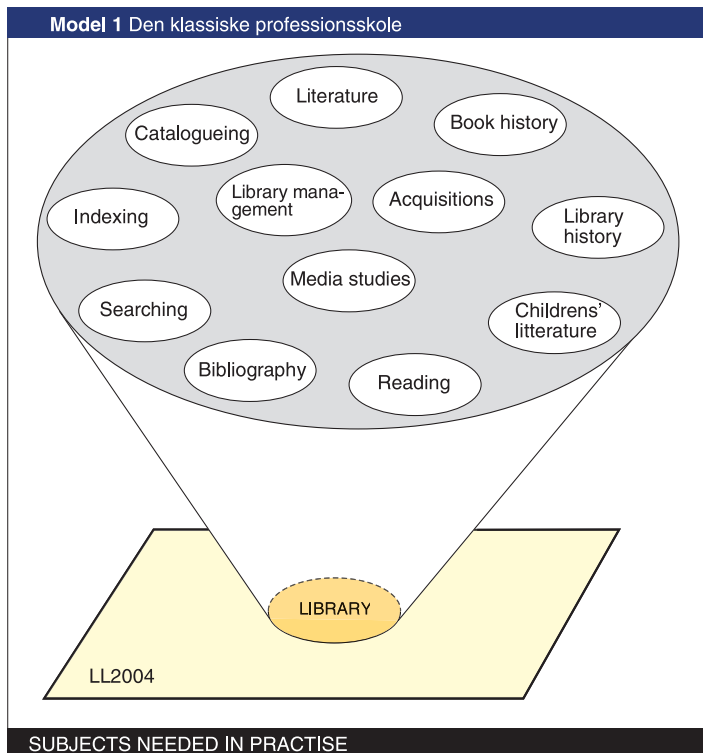
Realiseringen af en *selective excellence* strategi afspejles i de grundlæggende forandringer, som biblioteksskolen har været igennem efter vedtagelsen af en ny lov i 1998, der medførte store forandringer af skolens organisation, struktur, uddannelser og forskning under overskriften: Omstilling fra professions-skole til højere uddannelsesinstitution.

Hostående figurer illustrerer som modeller denne udvikling på det indholdsmæssige plan.

Model 1 illustrerer den tidligere professions-skole, hvor de studerende præsenteres for en række forskellige og adskilte, men ligeværdige fagområder. De fagområder, der undervises i kan direkte afledes af behov i den praktiske biblioteksverden. Bemærk, at det er en model og at de nævnte fagområder alene er eksempler og altså ikke præcist refererer til DBs tidligere fagområder. Pointen er, at mens undervisernes identitet er forskellige og knytter sig til deres forskellige faglige baggrunde, er forventningen, at de studerendes professionsidentitet skabes gennem integrationen af fagområderne i anvendelsessituationen, når de færdige dimittender kommer ud i praksis. Modellen kan i meget kort form illustrere den uddannelsesmæssige tænkning, der for længe siden karakteriserede Danmarks Biblioteksskole.

Model 2 illustrerer en faglig-pædagogisk opfattelse og uddannelsesorganisation, hvor integrationen mellem skolens forskellige fagområder og de studerendes professionsidentitet forsøges etableret allerede i skolens undervisning.

Denne didaktiske tænkning præger en række uddannelser rundt om i bl.a. Europa. Pointen er her, at uddannelsernes indhold fortsat meget direkte kan afledes af behov i den praktiske biblioteksverden, men at professionsidentitetens integration af de forskellige fagområder



gøres til undervisningens genstand og styrker samarbejdet mellem lærerne i uddannelsen.

Model 3 illustrerer den akademiske uddannelse med kerneområdet vidensorganisation og søgning (information retrieval). Skolen kan fortsat opfattes som en professionsorienteret skole, men til forskel fra professionsskolerne i model 1 og model 2 har alle faglige områder en orientering mod et fælles fokus. Dette skal forstås på den måde, at de forskellige faglige områder hele tiden ses som indhold med vidensorganisation og informationsformidling som det overordnede sigte og fælles fokus. Der undervises mindre fag-fagligt i fx kunst for kunstens egen skyld, derimod i kunst som grundlag for søgning og formidling af kunst i biblioteker og uddannelser.

Skolens uddannelser og faglige udvikling er forskningsbaserede. Inden for kerneområdet foregår typisk grundforskning, mens anvendt forskning med forskellige videnskabelige forskningstraditioner indenfor naturvidenskab, humaniora eller samfundsvidenskab er fremherskende i skolens forskning uden for kernefeltet.

Bemærk, at det overvejende er kompetencer inden for kerneområdet, hvor det private erhvervsliv og offentlige organisationer, herunder museer og arkiver uden for biblioteksverden, har deres interesse. DBs *selective excellence*

strategi bygger på den didaktiske tænkning bag model 3. Ved at præge uddannelserne og skolens udvikling af tænkningen i model 3 styrkes de studerende analytiske, kritiske og kreative kompetencer.

På det nationale plan har denne *selective excellence* strategi medført, at skolen er gået aktivt ind i samarbejder med andre højere uddannelsesinstitutioner for at give de studerende mulighed for at supplere deres uddannelse med netop de fagligheder, andre institutioner har som deres særlige styrker. På tilsvarende vis gives andre uddannelsers studerende mulighed for at kvalificere deres faglighed med elementer af biblioteksskolens kernekompetencer. I studieordningen for kandidatstudiet er således direkte indbygget muligheden for, at DBs studerende kan tage et semestermodul andetsteds.

Og det er rent faktisk en ordning, der udnyttes af såvel biblioteksskolens studerende som af de andre uddannelsers studerende. Fx ser vi, at et ikke ringe antal, men dog klart et mindretal, af biblioteksskolens bachelorer fortsætter på en kandidatuddannelse på en anden institution som fx KU, RUC, IT-Universitet, Syddansk Universitet, Danmarks Pædagogiske Universitet eller Lunds Universitet.

Og på tilsvarende vis ser vi bachelorer fra andre uddannelser, der fortsætter med en

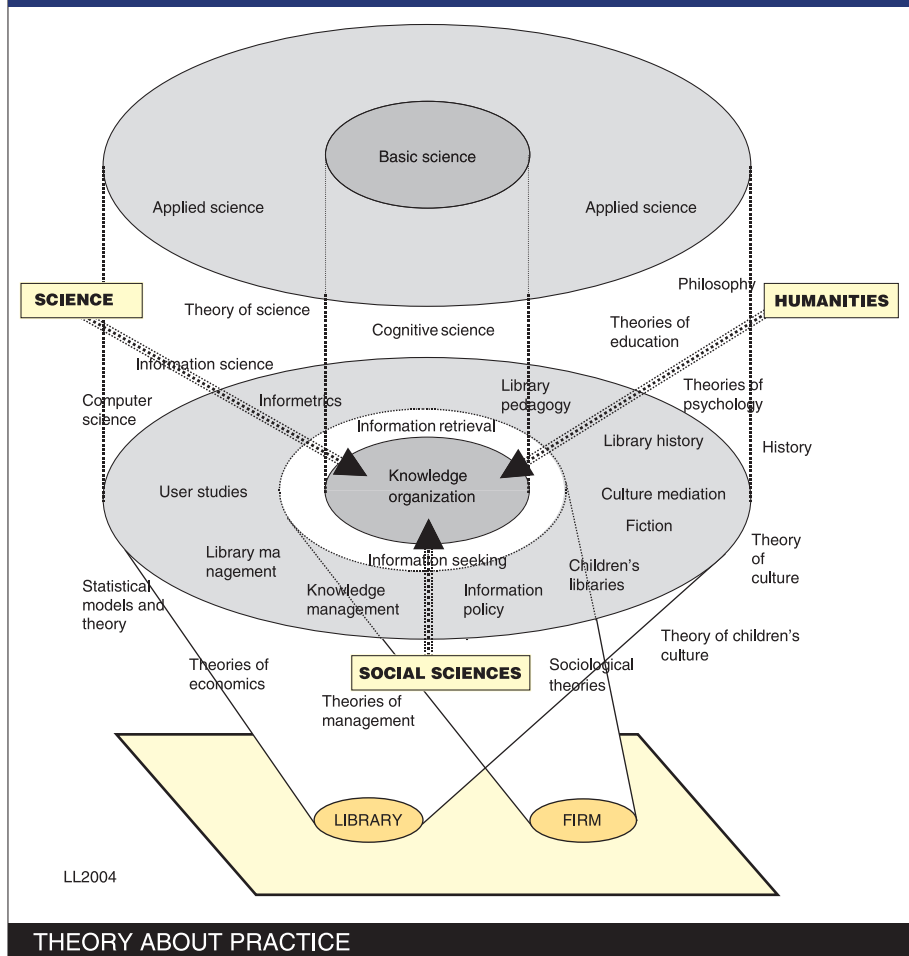
kandidatuddannelse på DB eller som supplerer deres uddannelse typisk med relevante semesterkurser på DB.

Alt dette ligger i forlængelse af tænkningen bag Bologna-deklarationens intension om fleksibilitet i uddannelserne og ikke mindst bag samarbejdet i Øresundsuniversitetet, der nu har eksisteret snart i en halv snes år. Øresundssamarbejdet er naturligvis fortsat under udvikling og er endnu langt fra fuldt udfoldet, men det kommer. Det er en stærk tænkning og konstruktion, der i de kommende år vil vise sin styrke i såvel den europæiske som den bredere internationale konkurrence. DB har fra starten arbejdet meget aktivt i denne proces og er gået positivt ind i etableringen af sådanne samarbejdsmuligheder.

DBs udgangspunktet for sådanne samarbejder er gensidighed og ligeværdighed. Tænkningen bag dette strategiske syn er med en let omskrivning af noget, SFs tidligere formand Gert Pedersen engang skrev, at det af institutions-egoistiske grunde kan betale sig at være social – ikke mindst på det lange sigt.

Biblioteksskolen er verdens største og formentlig mest kendte af sin art. Selvom skolen nationalt set er en lille og specialiseret højere uddannelsesinstitution er den altså ualmindelig kendt og søgt af universiteter fra hele verden.

Model 3. Den akademiske uddannelse med kernefelter



Tripple Helix

En anden side af Øresundssamarbejdet er universiteternes bevidste åbning mod andre sider af den offentlige sektor og det private erhvervsliv. I biblioteksskolens tilfælde drejer det sig om statslige eller kommunale samarbejder med hele ABM-sektoren, Biblioteksstyrelsen, Kulturarvsstyrelsen, andre offentlige organisationer med fx fokus på digital forvaltning, og forskellige sider af det private erhvervsliv. Denne treklang mellem højere uddannelsesinstitutioner, offentlige og private organisationer, gives ofte betegnelsen tripple helix og er bl.a. nævnt af lektor Michael Kristiansson i artiklen om modus 2 videnproduktion i DF Revy nr. 2, 2006.

Nogle af biblioteksskolens samfinansierede ph.d.-stipendier i de senere år er udsprunget af denne form for tripple helix samarbejder. De er kendetegnet ved at takle teoretisk vanskelige praksisproblemer samtidig med, at de kvalificerer skolen teoretisk inden for biblioteks- og informationsvidenskabens kerneområder. Her er der reelt tale om synergieffekter, hvor begge

parter lærer og kvalificeres til et niveau, der rækker ud over, hvad hver institution ville kunne hver for sig.

Noget, der adskiller biblioteksskolen fra andre højere uddannelsesinstitutioner både nationalt og internationalt, er skolens meget tætte relation til den danske biblioteks- og informationsvidenskabelige praksisverden. Således har skolens kursus- og konsulentafdeling årligt omkring 5.000 kursister, svarende til det samlede antal medlemmer af bibliotekarforbundet.

Biblioteksskolen i det internationale uddannelsesmiljø

Biblioteksskolen er verdens største og formentlig mest kendte af sin art. Selvom skolen nationalt set er en lille og specialiseret højere uddannelsesinstitution, er den altså ualmindelig kendt og søgt af universiteter fra hele verden. Det gør, at højere uddannelsesinstitutioner fra Europa, Afrika, Asien, Nord- og Sydamerika og Stillehavsområdet kender og betragter DB som et af de globale fyrtårne inden for

biblioteks- og informationsvidenskab. Derfor har skolen en såvel forsknings- som uddannelsesmæssig meget stor og bred international kontakthænde.

Skolen har bilaterale uddannelsessamarbejder med mellem 20 og 25 europæiske institutioner. Uden for Europa er der fx cirkulerende undervisning i samarbejde med Øresundsuniversitetets amerikanske samarbejdspartner i North Carolina og et universitet i Singapore. DB har en engelsksproget kandidatuddannelse med studerende fra USA, Europa, Afrika og Asien, som udover at give et godt uddannelses-tilbud til udlændinge giver danske studerende bedre mulighed for at blive internationalt orienteret i faget.

Jeg er ikke i tvivl om, at vi på biblioteksskolen kan gøre uddannelserne bedre og producere dimittender, der bedre matcher behov i forskningsbibliotekerne, men set internationalt, står skolen meget stærkt i sammenligning med uddannelserne på de bedste europæiske og amerikanske universiteter.

Forskningsbibliotekerne og Danmarks Biblioteksskole

Det er åbenbart for enhver, at der igennem de senere år er sket store forandringer på forskningsbibliotekerne. Den teknologiske udvikling er gået stærkt og forskningsbibliotekerne er ikke mindst blevet en mere integreret del af deres moderinstitutioners uddannelses- og forskningsaktiviteter. Lige så klart er det, at samlingsopbygning og hvad dermed følger har fået en mindre betydende rolle. Og der er kommet langt større fokus på universiteternes forskningsformidlings- og undervisningsprocesser.

På DB har disse udviklingstendenser naturligvis sat sine spor og reflekteres bl.a. i ny teoretisk udvikling og i nye grundforståelser inden for vidensorganisation og informationsformidlingsteori. Der er sat øget fokus på bibliotekaren som mediator og formidler som et direkte led i uddannelsesbibliotekets nye rolle. Alt sammen i god overensstemmelse med og i forlængelse af DBs styrkede fokusering mod den indholdsmæssige kerne.

Jeg er ikke i tvivl om, at der, når min generation nu for alvor begynder at forlade bibliotekerne, vil og bør ske ansættelser af personale med flere forskellige kompetencer på forskningsbibliotekerne, herunder personer, der ikke har deres hoveduddannelse på DB, på samme måde, som den bibliotekariske tænkning i stigende grad breder sig ud over mange beskæf-

Arbejdsdelingens og specialiseringens fordele kommer jo først for dagen, når forskellighederne kombineres igennem samarbejde

Noget, der adskiller biblioteksskolen fra andre højere uddannelsesinstitutioner både nationalt og internationalt, er skolens meget tætte relation til den danske biblioteks- og informationsvidenskabelige praksisverden.

tigelsesfelter, hvor der hidtil ikke har været bibliotekarer. Men i min forståelse betyder det ikke, at biblioteksskolen skal kaste sig over en række felter, hvor andre uddannelser har deres styrke som fx inden for de "fag-faglige" områder. Men det gør naturligvis, at biblioteksskolen, trippel helix og selective excellence tænkningen tro, skal styrke sig inden for sine kernefelter under øget samarbejde med andre højere uddannelsesinstitutioner og i et tættere samspil med praksisverden. Uden at det skal lyde som en flokkel, kan man vel sige, at i vidensamfundet må større dele af praksisverdens udvikling forskningsbaseres. Heri ligger vel en del af forskellen mellem vidensamfund og industrisamfund og erkendelsen af trippel helix tænkningens nødvendighed. Arbejdsdelingens og specialiseringens fordele kommer jo først for dagen, når forskellighederne kombineres igennem samarbejde.

DBs uddannelser og mulige behov i forskningsbibliotekerne

I hovedtrækkene er DBs uddannelser bygget op sådan, at ca. halvdelen af hvert uddannelsesforløb er obligatorisk og indeholder opbygning af fælles stof inden for kernefelterne. Skolen finder det vigtigt, at der mellem medarbejdere i bibliotekerne, nationalt og internationalt, etableres i det mindste en vis grad af fælles forståelser og fælles begrebsverden.

Den anden halvdel af studierne indeholder valgmuligheder og specialer etc., der gør, at den enkelte studerende kan profilere eller tone sin uddannelse efter egne behov og styrkesider og mulige fremtidige beskæftigelsesområder.

Denne fleksibilitet gør det muligt for såvel bibliotekarer som kandidater at styrke deres kvalifikationer inden for særlige områder som fx nogle af de specielle behov, forskningsbibliotekerne kunne finde særligt relevante. Det kunne fx være inden for fag-faglige områder som et led i vidensorganisation undervisning/formidling, systemdesign eller IT.

Og som nævnt er mulighederne for at kombinere en bachelorgrad (eller en kandidatgrad, hvilket også er set) ude fra med en kandidatgrad på biblioteksskolen til stede på samme måde, som bachelorer fra biblioteksskolen tager en kandidatgrad på andre højere uddannelsesinstitutioner. Systemet er altså meget fleksibelt.

Men man kan ikke komme uden om, at der kan opstå et problem, når et forskningsbibliotek ønsker at ansætte en person med dybe faglige kompetencer inden for et relativt snævert område. Sådan et job opslås typisk meget sjældent, måske en gang hvert 25. år – måske aldrig. I sådanne tilfælde forekommer det hensigtsmæssigt at ansætte en fagperson på bachelorniveau eller derover og efterfølgende kombinere denne baggrund med en masterud-

dannelse (godt 2 år på deltid) i biblioteks- og informationsvidenskab. Det er bl.a. sådanne problemstillinger, biblioteksskolens masteruddannelse er skabt for at løse.

Erfaringerne – og evalueringerne – viser, at masteruddannelsen giver et meget reelt løft til gavn for såvel biblioteket som medarbejderen.

Litteratur

Lørring, Leif (2004). Behind the curriculum of library and information studies. Models for didactical curriculum reflections. World Library and Information Congress: 70th IFLA General Conference and Council 22-27 August 2004 Buenos Aires, Argentina. <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/064e-Lorring.pdf>

European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education. Ed. by L. Kajberg & L. Lørring. Copenhagen 2005: Royal School of Library and Information Science. Available: <http://biblis.db.dk/uhtbin/hyperion.exe/db.leikaj05>

Videnteori, professionsuddannelse og professionsforskning / redigeret af Niels Buur Hansen og Jørgen Glerup ; bidragsydere: Steen Wackerhausen ... [et al.]. - Odense : Syddansk Universitetsforlag, 2004. - 291 sider.

Kristiansson, Michael (2006). Modus 2 videnproduktion. DF Revy 29. årgang nr. 2, februar 2006, s. 18 – 21.

På det nationale plan har denne selective excellence strategi medført, at skolen er gået aktivt ind i samarbejder med andre højere uddannelsesinstitutioner for at give studerende mulighed for at supplere deres uddannelse med netop de fagligheder, andre institutioner har som deres særlige styrker.

VidenDanmark – fordi viden er vigtig

Af Bent Schou

Hvis du fik 100 kroner for hver gang ordet viden nævnes i en avis eller i en artikel, ville du hurtigt blive rig.

Bent Schou
How2Know
bs@how2know.dk



Vi skal leve af viden – men ved ikke hvad det er!

Specielt de erhvervs- og samfundsorienterede aviser og tidsskrifter er fulde af spændende og aktuelt stof om viden, og alt hvad der har med viden at gøre: Danmark skal leve af viden, af ideer og innovation. Vi læser om, hvordan vi skal videndele og sikre læring i organisationer. Vi skal lære af de bedste, være forandringsparate, og skabe værdi gennem ny viden.

Ingen er derfor i tvivl om, at vi lever i et vidensamfund, og at viden er det u håndgribelige ”stof” vi skal leve af og forhåbentlig også få succes med i fremtiden.

Til gengæld bliver de fleste i tvivl, hvis vi går i dybden og f.eks. stiller det uskyldige spørgsmål, hvad viden egentlig er for noget? Vi vil typisk få lige så mange forskellige svar, som antallet af personer vi stiller spørgsmålet til. Og går vi ud i vores virksomheder – både offentlige og private – og stiller det måske mere nærgående spørgsmål om, hvordan man håndterer, sikrer, deler eller udvikler den nødvendige eller kritiske viden – så vil vi nok få nogen rimeligt tynde og famlende svar.

Situationen er derfor den, at viden er øverst på dagsordenen blandt toneangivende kræfter i samfundet og erhvervslivet, samtidig med at viden lever et noget usikkert og tilfældigt liv der, hvor det virkelig betyder noget – nemlig i virksomhederne. Det er denne situation, som gør VidenDanmark til et vigtigt og nødvendigt netværk og debatforum, som kan bygge bro mellem på den ene side vidensamfundets krav og på den anden side realiteten i danske virksomheder og organisationer.

VidenDanmarks mission er at sætte viden på dagsordenen – i virksomheder og i samfundet, at medvirke til at der kommer det rette

fokus på viden i virksomheder og organisationer, og at bidrage til udveksling af erfaringer med og ideer til, hvordan dette kan gøres.

I denne artikel vil jeg fortælle lidt om VidenDanmark som et netværk og som debatforum. Men først lidt om baggrunden – hvorfor viden er så vigtig – og hvad viden er.

Hvorfor er viden så vigtig?

Man kan med god grund spørge, om det nu også er rigtigt? Er viden så vigtig, som alle de betydningsfulde og toneangivende siger. Er det nu også et vidensamfund, vi lever i? Eller er det snarere et informationsamfund, et drømmesamfund eller et oplevelsessamfund, som nogen siger?

En vigtig grund til, at viden er kommet så højt på dagsordenen, er det øgede udviklingstempo, som vel især skyldes to faktorer: Informationsteknologien og globaliseringen. Når udviklingen går stærkt, betyder det, at vi hele tiden skal forholde os til nye problemstillinger og opgaver. Det stiller krav om, at vi hurtigt både vil og kan indhente og/eller opbygge af ny viden.

I ”gamle dage” blev en lærling oplært af sin mester. Han fik oftest over en længere periode tilført de rette færdigheder, lærte om regler og metoder, og fik den fornødne viden til også at forstå sit håndværk. Herefter kunne han gradvis over årene forbedre og udvikle sine færdigheder og sin viden – gennem de erfaringer han gjorde. Noget af dette kan vi godt kende i dag – men meget er ændret – og det, der er ændret, handler i høj grad om viden. F.eks. sker der i dag inden for alle fag en hastig udvikling af nye metoder og materialer. Gamle tillærte færdigheder og afsluttet uddannelse forældes hurtigt. Du må følge med og hele tiden sikre dig adgang til ny viden. Vi taler om livslang

læring – og vi taler netop om videndeling: Det er ikke tilstrækkeligt at basere sit arbejde på sin egen viden mere. Når udviklingen går så hurtigt, bliver vi mere afhængige af at videndele – at kunne trække på andres viden.

En anden vigtig ændring fra ”gamle dage” er vores stadig større mobilitet. Mens det tidligere var almindeligt at blive næsten et helt liv på samme arbejdsplads, er normen i dag snarere 3-5 år. Og når viden klæber til medarbejderne og flytter med dem til de nye jobs, bliver videndelingen i virksomhederne tilsvarende større.

Alt dette har rod i og forstærkes af udviklingen i informationsteknologien, som gør information, data og viden tilgængelig over alt, og globaliseringen, som gør, at vi samarbejder, sammenligner os og konkurrerer på tværs af landegrænser i hele verden. Hvis du synes, det går hurtigt i dag, vil du blive overrasket over tempoet i næste årti. Meget tyder på, at vi kun har set begyndelsen til fremtidens vidensamfund.

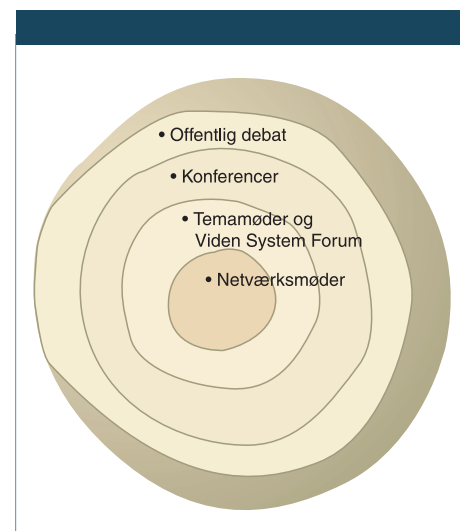
Det eneste svar på disse udfordringer er at sætte læring, videndeling og innovation øverst på dagsordenen. Her finder vi redskaberne til at håndtere de stadig hurtigere forandringer.

Hvad er så viden?

VidenDanmark anlægger en meget bred vinkel på begrebet viden. Inspireret af Peter Holdt Christensen fra Handelshøjskolen i København, som har skrevet flere bøger om videndeling og Knowledge Management, kan man sige, at der er to grundlæggende forskellige opfattelser af viden: Som en passiv eller stabil ressource, som kan lagres og deles. Eller som en dynamisk størrelse, der hele tiden skal opfindes og genopfindes i innovative processer eller læringsprocesser. I den første tilgang smelter viden sammen med

VidenDanmarks mission er at sætte viden på dagsordenen – i virksomheder og i samfundet, at medvirke til at der kommer det rette fokus på viden i virksomheder og organisationer, og at bidrage til udveksling af erfaringer med og ideer til, hvordan dette kan gøres.

www.videndanmark.dk



VidenDanmarks aktiviteter tager udgangspunkt i den brede opfattelse af viden. Aktiviteterne kan beskrives som et "løg"

begrebet information eller bliver overvejende ensbetydende med et andet begreb: eksplicit viden. I den anden tilgang er der fokus på den værdi, som mennesket tilfører "død" information i en dynamisk innovations- eller læreproces. Her bliver det den såkaldt tavse viden, som bliver vigtig og værdiskabende.

Sondringen mellem de to forskellige typer af viden er god at tage afsæt i, selv om det nok i den virkelige verden er samspillet mellem den stabile videnressource og menneskets dynamiske bearbejdning af denne, som er det helt centrale. Viden kan derfor have forskellige former eller ansigter, og derfor også forskellige egenskaber og kvaliteter, men det er samspillet mellem de forskellige slags viden og transformationen fra en slags viden til en anden, der er det interessante.

I VidenDanmark ser vi det ikke som vores opgave at indsnævre begrebet viden unødigt eller urealistisk. I praksis foregår arbejdet med viden, som nævnt, som en vekselvirkning mellem eksplicit viden og tavs viden. Vi kommunikerer, dokumenterer og opbevarer løbende vores viden. Og vi supplerer eller udvikler vores viden vha. forskellige videnressourcer. I nogle situationer er den tavse viden i centrum, forstået som vores udtalte erfaringer og intuition. I andre situationer er viden i dokumenterede erfaringer helt afgørende for at løse

en problemstilling. Oftest er der tale om en vekselvirkning, og det er det, der er essensen af videnarbejdet i vidensamfundet.

En bred vifte af aktiviteter i VidenDanmark

VidenDanmarks aktiviteter tager udgangspunkt i den brede opfattelse af viden. Det centrale er, at vi bidrager til at sætte viden på dagsordenen og bidrager til udveksling af erfaringer, metoder og ideer til arbejdet med viden.

Aktiviteterne kan beskrives som et "løg", hvor det inderste lag eller kernen er de nære netværksaktiviteter. Her gennemføres en række netværksmøder, hvor medlemmerne mødes og udveksler erfaringer.

Det næste lag i "løget" er temamøder og møder i det såkaldte Viden System Forum, som er åbent for alle interesserede, og hvor en række forskellige temaer i relation til innovation, videndeling og læring sættes til debat. På temamøderne er det typisk de "bløde" ledelsesmæssige og menneskelige emner, der diskuteres. I Viden System Forum foregår en spændende debat om, hvordan it-systemer kan bidrage til videndeling. Her stiller leverandørerne op sammen med de virksomheder, som anvender deres systemer. På denne måde fås den bedste og mest relevante udveksling af erfaringer med vidensystemer. Et stort antal personer har været

forbi til et af disse møder afhængigt af hvilket tema, der var på dagsordenen.

Går vi endnu et lag ud i "løget" kommer vi til VidenDanmarks årlige konference, som finder sted i september og hvor alt, hvad der rører sig på viden-området, bliver præsenteret: Inspiration fra beslutningstagere og praktikere, cases fra virksomheder i den offentlige og den private sektor, vidensystemer præsenteret såvel af leverandører som af de virksomheder, der anvender dem. VidenDanmark-konferencen vil i 2006 strække sig over 2 dage og kan samle et stort antal deltagere.

Det yderste lag i "løget" er den generelle offentlige debat om innovation, videndeling og læring. VidenDanmark blander sig kun i begrænset omfang direkte i denne debat, idet det forventes, at det er VidenDanmarks aktiviteter, som inspirerer medlemmer og andre interesserede til at deltage i den offentlige debat.

Nyhedsbrevet, som udkommer ca. 2 gange månedligt, er et vigtigt sammenholdspunkt i VidenDanmark, og vil også på sigt være den kanal, som vil kunne indgå mere direkte i den offentlige debat om viden. Nyhedsbrevet er ikke kun forbeholdt VidenDanmarks medlemmer.

Et andet centralt sammenholdspunkt for VidenDanmark er "portalen" (www.videndanmark.dk), som danner ramme om al information og viden, som opsamles i netværket. Her

Situationen er derfor den, at viden er øverst på dagsordenen blandt toneangivende kræfter i samfundet og erhvervslivet, samtidig med at viden lever et noget usikkert og tilfældigt liv der, hvor det virkelig betyder noget – nemlig i virksomhederne.



VidenDanmark-konferencen vil i 2006 strække sig over 2 dage og kan samle et stort antal deltagere.

kan du finde alle nye og gamle nyheder, du kan læse om kommende møder og aktiviteter – og se referater og præsentationer fra tidligere møder. I en særlig lukket del af portalen, hvor kun medlemmerne har adgang, findes omfattende samlinger og beskrivelser af litteratur og cases inden for området innovation, videndeling og læring. Her kan medlemmerne se, hvem de andre medlemmer er og hvilke interesser de har. Der er mulighed for at skabe en personlig kontakt. Som et kuriosum kan det nævnes, at der også findes en omfattende citat-samling i den lukkede del af portalen.

Hvem er VidenDanmark?

VidenDanmarks medlemmer og – undskyld udtrykket – ”hang-arounds” er en meget blandet skare. Der er mange bibliotekarer og informationsspecialister, der er mange intranet-ansvarlige, der er rigtige videnchefer, og der er et stort antal ledere og medarbejdere med mere tværgående ansvars- og opgaveområder.

Kredsen omkring VidenDanmark afspejler formentlig, at både offentlige og private virksomheder har svært ved at placere et ansvar for viden i organisationen. Nogle steder placeres ansvaret i en informations- eller kommunikationsfunktion. Andre steder i en kvalitetsafdeling eller i mere generelle tværgående stabsfunktioner. De fleste steder placeres ansvaret slet ikke, hvorfor medarbejdere og ledere fra forskellige dele af organisationen finder området interessant. Kun ganske få steder findes egentlige videnfunktioner med dertil hørende videnchefer og -medarbejdere (knowledge managers eller facilitators).

Det er bemærkelsesværdigt, hvor få HR-ledere og -medarbejdere, der indgår i VidenDanmarks aktiviteter, på trods af at VidenDanmark klart definerer læring og kompetenceudvikling som en del af sit emne- og aktivitetsområde. I VidenDanmark ser vi en glidende overgang mellem videndeling og læring – noget viden kan deles uden de store problemer – mens anden viden kræver en egentlig læreproces, for at modtageren får det optimale udbytte. Vi er ikke i tvivl om, at HR-verdenen ville vinde ved også at tage det mere brede viden-begreb til sig, og dermed få et nyt perspektiv på læring og kompetenceudvikling. Men det ser ud til, at HR-verdenen ikke har samme opfattelse – endnu. Dette er klart et indsatsområde for VidenDanmark de kommende år.

Til at sikre VidenDanmarks løbende udvikling og ”jordforbindelse” findes en bestyrelse af praktikere fra offentlige og private virksomheder.

Fremtidens VidenDanmark

VidenDanmark har eksisteret i omkring 3 år – og har oplevet en jævn vækst og stigende interesse gennem alle tre år. VidenDanmark vil gerne være samlingspunktet om den seriøse og relevante erfaringsudveksling om viden (innovation, videndeling og læring) i Danmark.

Vi er sikre på, at vi i Danmark (og selvfølgelig også i resten af verden) skal blive bedre til at arbejde med viden, som forudsætning for at vi kan begå os i fremtidens globaliserede vidensamfund. Nu afdøde Peter Drucker sagde det på denne rammende måde:

”The most important, and indeed the truly unique, contribution of management in the 20th century was the 50-fold increase in the productivity of the manual worker in manufacturing. The most important contribution management needs to make in the 21st century is to increase the productivity of knowledge work and the knowledge worker.”

VidenDanmark vil gerne bidrage til, at vi bliver bedre til at arbejde med viden. Tænk hvis statsministeren en dag henvendte sig til VidenDanmark, fordi han/hun var på vej til Bruxelles for at erklære over for de øvrige europæiske statsledere, at de fremover skulle kalde Danmark for VidenDanmark. Helt urealistisk, og alligevel: Selv om vi ikke bogstaveligt kan skifte navn, kunne vi godt være kendt som VidenDanmark, fordi vi er gode til viden både på den klassiske facon, som handler om forskning og uddannelse, og på den moderne facon, som handler om dygtig videnhåndtering i vores virksomheder.

Medlemmerne er mange bibliotekarer og informationsspecialister, der er mange intranet-ansvarlige, der er rigtige videnchefer, og der er et stort antal ledere og medarbejdere med mere tværgående ansvars- og opgaveområder.

Erhvervsrelateret projekt på DVJB

Af Pia Grøndahl Jørgensen, Rikke Lehmann og Malene Muurmann

Som afslutning på bibliotekaruddannelsen lavede vi i efteråret 2005 et erhvervsrelateret projekt på Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek (DVJB). Vi vil i denne artikel kort opsummere projektets udgangspunkt og dets resultater, men først og fremmest beskrive vores positive erfaringer med det erhvervsrelaterede projekt som arbejdsform.

Pia Grøndahl Jørgensen
Bibliotekar
DR Arkiv og Research Center
pia.jorgensen@jubii.dk

Rikke Lehmann
bibliotekar
rikke_lehmann@hotmail.com



Bibliotekets forventninger til projektet var, at de kunne bruge resultatet i deres arbejde med udviklingen af de studerendes informationskompetence gennem kurser og øvrige vejledningstilbud. Projektets endelige form blev en interviewundersøgelse af en udvalgt gruppe underviseres forståelse af begrebet informationskompetence, samt deres holdninger til et mere integreret samarbejde med biblioteket.

Det viste sig, at de adspurgte undervisere havde meget forskellige forståelser af, hvad informationskompetence er, og at den måde de arbejder med det i den daglige undervisning, ofte bunder i deres egne erfaringer med informationsøgning og håndtering. Resultaterne viste desuden en overvejende positiv holdning overfor et øget samarbejde med biblioteket, dog med en vis variation i opfattelsen af hvilken grad og type af samarbejde, der ville kunne etableres.

Som start på projektet holdt DVJB et introduktionsmøde, hvor alle, der havde vist interesse for projektet, var inviteret. Vi oplevede dette møde som en mulighed for - fra begge sider - at vurdere hinandens forventninger til projektet. Det gav også alle interesserede en god mulighed for at præsentere sig selv, sine interesser og ideer.

Forløbet startede med en introduktionsdag, hvor vi fik mulighed for at møde ansatte fra forskellige faggrupper: bibliotekarer, fagreferenter og ledere, hvilket gav et godt billede af organisationen. Efterfølgende viste det sig også at være en stor fordel, da vi allerede fra første færd fik en række kontaktpersoner indenfor forskellige områder, der kunne spørges til råds om stort og småt. Denne mulighed kunne vi udnytte fuldt ud, da vi fik et af bibliotekets kontorer stillet til rådighed i hele projektperioden.

At være til stede på projektstedet på den måde, har for os været en meget positiv oplevelse. Det gav mulighed for at få en fornemmelse af biblioteket som arbejdsplads og et indblik i de daglige rutiner. Vi deltog desuden i flere møder og undervisningssituationer, hvilket gav os en baggrundsviden, vi ellers ikke ville have fået. Netop det at få indblik i en organisation og det praktiske arbejde som bibliotekar er jo også en vigtig del af det erhvervsrelaterede projekts formål.

At være til stede på projektstedet på den måde, har for os været en meget positiv oplevelse.

Undervejs i projektet havde vi tæt kontakt med vores kontaktpersoner, både gennem den daglige gang på biblioteket og gennem planlagte statusmøder. Statusmøderne blev brugt til undervejs at justere projektets retning og generelle forventninger i forhold til det endelige produkt. Generelt var der stor åbenhed fra DVJBs side i forhold til projektets indhold og der var lydhørhed overfor vores ideer, men også en konstruktiv kritik, som satte nye tanker i gang.

Som proces har vi oplevet det erhvervsrelaterede projekt som en spændende udfordring, der gav os mulighed for at yde en selvstændig indsats. Dette skyldes ikke mindst DVJBs forståelse for, at projektbeskrivelsen skal være åben og udvikles efterhånden i samarbejde med de studerende i modsætning til de meget fastlagte og rutineprægede projektoplæg, man desværre også støder på en gang imellem. Efter vores mening er dette, muligheden

for selvstændigt at kunne præge projektet, et helt afgørende punkt i forbindelse med det erhvervsrelaterede projekt. Først og fremmest fordi det ligger i hele projektets ide, at den studerende skal have mulighed for selvstændigt at anvende teorier og færdigheder i praksis, men ikke mindst fordi det er med til at motivere den studerende i det daglige arbejde med projektet.

Forventningerne til omfanget af en undersøgelse eller det konkrete stykke arbejde, der kan nås indenfor projektperioden, er ofte høje. Fra projektstedets side må der være forståelse for, at det primære produkt for de studerende er den opgave, der afleveres til Biblioteksskolen, da det er den, man bedømmes efter. På den anden side skal de studerende også under hele forløbet tænke på, at projektstedet skal have et brugbart produkt i den sidste ende. Derfor er regulering af forventninger og samarbejde vigtig under hele projektet.

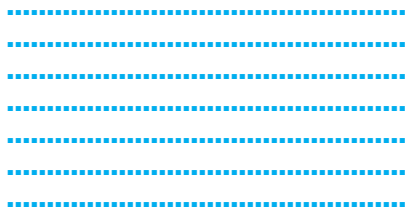
Som afslutning lavede vi en præsentation af projektet for de bibliotekarer og øvrige ansatte, som er involveret i undervisning på DVJB. Denne præsentation gav os mulighed for at komme frem med resultater og ideer, der ikke var plads til i opgaven, men som vi mente kunne være interessante for bibliotekets videre arbejde med at udvikle undervisningen i informationskompetence. Det gav også bibliotekarerne mulighed for at spørge ind til projektets resultater, og endelig var det en god afslutning på hele forløbet.

Malene Muurmann
Bibliotekar
Frederiksberg
Brandvæsen
malene-
muurmann@yahoo.dk





DF Revy Kort nyt



Fremtidens læsevaner

Kapløbet for at ændre vores læsevaner er startet. Store virksomheder konkurrerer om den digitale dollar. New York Public Library har allerede overdraget sin samlede bogbestand til Google. Betyder det, at den elektroniske revolution påvirker vores læsevaner i så høj grad, at bogen bliver et fortidsmedie?

Læs mere: www.theage.com.au/news/books/the-future-of-reading/2006/01/12/1136956293928.html

Digitale rettigheder i informationssamfundet

Borgernes fremtidige adgang til information. Indlæg fra DFs vinterinternat d. 9. - 10. marts på Klarskovgård kan nu findes på DFs hjemmeside www.dfd.dk

The International Information Literacy Resources

I samarbejde med UNESCO har IFLA startet et project for oprettelse af en fagportal til registrering af materiale og litteratur omkring informationskompetence.

Derfor inviteres alle, der har udarbejdet materiale, kurser, afhandlinger m.m. omkring emnet og gerne vil synliggøre det internationalt, kan det ske via denne nye fagportal. Adgang til databasen er gratis for alle.

Læs mere: www.uv.mx/usbi_ver/unesco

APRIL	24. – 25.	Lund, Sverige	Third Nordic Conference on Scholarly Communication www.lub.lu.se/ncsc2006/
MAJ	08. – 10.	Ronneby, Sverige	"Netlearning 2006" Konference om netbaseret læring www.netlearning.se/2006/
	17. – 20.	Oslo	EBSLG annual conference: www.ebslg.org/public/Events/norway.htm
JUNI	14. – 16.	Bansko, Bulgaria	ELPUB 2006: Digital Spectrum: Integrating Technology and Culture 10th International Conference on Electronic Publishing: www.elpub.net
JULI	04. – 07.	Uppsala, Sverige	LIBER 35th Annual General Conference www.ub.uu.se.LIBER
AUGUST	16. – 18.	København	Creating Knowledge IV - NORDINFOlit og Forum for brugeruddannelse Empowering the Student Through Cross-Institutional Collaboration www.ck-iv.dk
	16. – 18.	Seoul, Korea	Resource Sharing, Reference and Collection Development in the Digital Age – a Practical Approach Satellite meeting of 72nd IFLA General Conference and Council www.nl.go.kr/satellite/index.php
	20. – 24.	Seoul Korea	Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society Society. World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council: www.ifla.org/IV/ifla72/
	23. – 25.	Uppsala, Sverige	Nordiske Arkivdage www-conference.slu.se/arkivdagar2006/
SEPTEMBER	07. – 08.	Roskilde	DF Årsmøde
	09. – 14.	Mexico City, Mexico	Between Memory and Oblivion - The Educational and Cultural Significance of Audiovisual Archives. IASA Conference. www.iasa-web.org/iasa0009.htm
	17. – 22.	Alicante Spanien	ECDL 2006: European conference on research and advanced technology for digital libraries. Towards the European Digital Library: www.ecdl2006.org/
OKTOBER	01. – 03.	Helsingør	7. nordiske NVBF Fjernlånskonference
	05.	Charlottenlund	Få styr på dine dokumenter og records med ISO 15489 www.ds.dk/2775

Afsender

DFs sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C

Returneres ved vedvarende adresseændring



Fusion, struktur og samarbejde

Regeringen har i sit kun 1 år gamle regeringsgrundlag sat som mål, at mindst 45 % af de unge gennemfører en videregående uddannelse i 2010 og 50 % i 2015. Men det er ikke den eneste udfordring, de danske universiteter står over for, de skal også sikre højere kvalitet og samfundsrelevans i uddannelserne, samt styrke forskningen, så de kommer på internationalt højt niveau og så det samfundsmæssige udbytte derved forøges. Umiddelbart lyder det besnærende for forskningsbibliotekerne, som jo dermed får sine primære fødekilder – studerende og forskere – både sikret og udvidet.

Læser man Danmarks Forskningspolitiske Råds udspil fra februar 2006, "Universitetssystemet i Danmark", så medfører Regeringens mål, at man skal tilstræbe en struktur i universitetssystemet, som understøtter faglig kvalitet såvel som effektiv ressourceudnyttelse. Rådets vurdering er, at koncentration af forskningsressourcer i større miljøer skaber kritisk masse, som er en helt nødvendig faktor. Det er, kort sagt, faglige argumenter for at koncentrere universitetssystemet i større, multifakultære universiteter. Og kigger man på de 12 danske universiteter, så har flere end halvdelen kun ét eller 2 fakulteter og må derfor betragtes som monofakultære i Rådets optik.

Og der er rigtig mange mulige modeller for universitetssammenlægninger. 5 skal nævnes her, fordi de både er oplagte, ambitiøse og dermed også temmelig urealistiske:

- 1) et University of Denmark
- 2) et Øst-universitet og et Vest-universitet
- 3) en fire-universitetsmodel med KU/Sjælland/ÅU+HHÅ/SDU+AUC
- 4) en model hvor små universiteter lægges ind under store og endelig
- 5) en vertikal model, med discipliner på tværs, som rækker fra grundforskning til

praktisk anvendelse og som ville kunne ende i f.eks. et MIT, i et Life Sciences Universitet og i et Social Sciences Universitet.

Om universiteterne hver især bliver berørt og i givet fald hvem, de skal lægges sammen med, er, som det burde fremgå, uklart. Men Regeringen har som bekendt bedt blandt andre de 12 universiteter om, inden 1. april 2006, at melde ind med ønsker til integration med andre universiteter eller sektorforskningsinstitutioner. Et godt gæt er, at de ikke er mere ambitiøse end at en eller anden form for indflydelse og selvstændighed fastholdes. Et lige så sikkert gæt er nok også, at der kommer til at ske noget og at facit vil få store konsekvenser for vores universiteter, deres biblioteksheder og dermed også for vores måde at samarbejde og organisere os på – forskningsbibliotekerne imellem.

Læser man IBMs DEFF-rapport om forskningsbibliotekernes infrastruktur fra efteråret 2005, får man at vide, at den gennemgående trend i tiden går i retning af konsolidering og fælles initiativer drevet af pres for øget omkostningseffektivitet. Og at udviklingen i Bibliotekssektoren går i samme retning, men at den er bagefter pga. strukturelle problemer. Der er således begrænsninger i synergien, når forretningsmodellerne er meget forskellige eller ikke er veldefinerede.

Det bør sammenlægninger af universiteter og sektorforskningsinstitutioner – og deraf muligvis færre og større universitetsbiblioteker – kunne åbne op for. Vi skal bruge fusionerne positivt til at gå fra tidligere tiders egenudviklede services og systemer til nutidens fælles udvikling af centrale funktioner og forretningsprocesser til fremtidens konsoliderede standardsystemer og outsourcing af ikke-værdiskabende forretningsprocesser.

Fra Baglinjen

Vi skal bruge fusionerne positivt til at gå fra tidligere tiders egenudviklede services og systemer til nutidens fælles udvikling af centrale funktioner og forretningsprocesser til fremtidens konsoliderede standardsystemer og outsourcing af ikke-værdiskabende forretningsprocesser.

**Danmarks Forskningsbiblioteksfor-
enings årsmøde** afholdes den 7. og 8. september 2006 i Roskilde. Temaet bliver fusioner og strukturforandringer med de deraf følgende nye krav til bibliotekssamarbejde. Uanset hvor langt processen til den tid er kommet politisk og institutionelt, vil der blive masser at drøfte og endnu mere at tage fat på bagefter. Vel mødt!

RENÉ STEFFENSEN

Biblioteksdirektør

CBS Bibliotek

Bestyrelsesmedlem

Danmarks Forskningsbiblioteksforening